

**SAVONIA**

■ OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

"EI VARTIJAN AVAINTEN KILINÄÄ"

Isä-lapsi-päivä Sukevan vankilassa

TEKIJÄT: Katja Hyvönen
Anne Lappalainen

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala			
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma			
Työn tekijät Katja Hyvönen ja Anne Lappalainen			
Työn nimi "Ei vartijan avainten kilinää" – Isä–lapsi-päivä Sukevan vankilassa			
Päiväys	21.4.2015	Sivumäärä/Liitteet	35 (46)
Ohjaaja Tuula Niskanen			
Toimeksiantaja Sukevan Vankila			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Perhetyö on kehittynyt rikosseuraamusalalla viime vuosina paljon. Vankiloiden perhetyöllä tuetaan vanki-isän ja hänen lapsensa välistä suhdetta. Vankeuden aikana aloitetun perhetyön on havaittu tukevan vangin integroitumista yhteiskuntaan vapautumisen jälkeen. Perheen antamalla tuella on suuri merkitys uusintarikollisuuden ennalta ehkäisemisessä.</p> <p>Opinnäytetyömme oli toiminnallinen kehittämistyö, jonka toimeksiantajana oli Sukevan vankila. Sen tavoitteena oli kehittää Sukevan vankilan perhetyötä isyyttä tukevalla vertaisryhmätoiminnalla, johon sisältyy isä–lapsi-päivä. Seitsemän vertaisryhmätapaamisen tarkoituksena oli tukea vangin osallisuutta, jota toteutettiin ideoimalla ja suunnittelemalla toimintaan osallistuneiden vanki-isien toiveiden mukainen isä–lapsi-päivä. Vankilan perhetyötä on jo aiemmin kehitetty Anu Hinttalan vuoden 2012 opinnäytetyöprosessissa, jonka aikana käynnistettiin vanhemmuusryhmä tukemaan vanhemmuustaitoja lapsennäkökulmasta.</p> <p>Vertaisryhmän antama tuki koettiin tärkeäksi vankeuden aikana. Vangit kertoivat erityisesti keskusteluiden antaneen uusia näkökulmia isyyteen. Vertaisryhmätapaamisia pidettiin hyvänä keinona vaikuttaa isä–lapsi-päivän sisällön suunnitteluun. Vanki-isät kertoivat, että vertaisryhmätapaamiset olivat aktivoineet ja rohkaisseet heitä yhteydenpitoon lapsen kanssa. Isä–lapsi-päivä oli vanki-isien mielestä tarpeellinen perhesiteiden ylläpitämiseksi. Vertaisryhmätapaamiset ja isä–lapsi-päivä oli vanki-isien mukaan toimiva vankilan perhetyön työmenetelmä isyyden tukemiseksi.</p>			
<p>Avainsanat</p> <p>perhetyö, isyys, osallisuus, vertaistuki, sosiokulttuurinen innostaminen, vankila</p>			

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Authors Katja Hyvönen ja Anne Lappalainen			
Title of Thesis "No clinking sound of the guard's keys" – A Father–Child-Day at Sukeva Prison			
Date	21.4.2015	Pages/Appendices	35 (46)
Supervisor Tuula Niskanen			
Client Organisation Sukevan vankila			
<p>Abstract</p> <p>Family social work has developed a lot in the past few years in the field of criminal sanctions. With the family social work taking place in prisons the target is to strengthen the relationship between the child and the father. The family social work that has begun already during the stay in the prison has been stated to supporting the person in integrating to society after the release from the prison after the prisoner is released.</p> <p>This thesis was a functional development work as an assignment from Sukeva Prison. The purpose of this thesis was to develop the family social work at Sukeva Prison by organising a peer group activity that would reinforce the fatherhood. The peer group activity should also include the Father–Child-Day. The purpose of the seven peer group meetings was to support the involvement of the prisoner. Within the meetings the Father–Child-Day was designed and created and finally carried out according to the wishes and hopes of the participants. Family social work in prison has been developed already in the thesis of Anu Hinttala (2012). During that process the parental group was developed to support the parenting skills from the point of view of the child.</p> <p>The support of the peer group was experienced important. Prisoners told that especially the conversations had given them new understanding and perspectives to fatherhood. The peer group meetings were considered as a good way to affect the contents of the Father–Child-Day. Prisoners told that the peer group meetings had activated and encouraged them to liaison with their child. According to the prisoners the Father–Child-Day was essential for strengthening and sustaining the family ties. In their opinion the peer group meetings and the Father–Child-Day were a good way of a family social work in prison to support the fatherhood</p>			
<p>Keywords</p> <p>Family social work in prison, fatherhood support, involvement, peer support, sociocultural animation, the Father–Child-Day</p>			

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	RIKOSSEURAAMUSLAITOS	7
2.1	Kuntouttava toiminta.....	7
2.2	Rikosseuraamusalueet ja vankilat.....	8
2.3	Sukevan vankila.....	9
3	PERHETYÖN TARKOITUS	10
3.1	Perhetyö vankilassa	10
3.2	Perhetyö Sukevan vankilassa	11
3.2.1	Sosiokulttuurinen innostaminen ja osallisuus vankilassa	13
3.2.2	Isyys ja sen tukeminen vankilassa	15
4	KEHITTÄMISTARPEESTA TAVOITTEEKSI	17
4.1	Toiminnallinen kehittämistyö	17
4.2	Suunnitteluvaihe	18
5	VERTAISRYHMÄTAPAAMISET ISYYDEN TUKENA	20
5.1	Yksilökeskustelut.....	20
5.2	Ryhmäytyminen ja tutustuminen vertaisuuden edistäjänä.....	21
5.3	Kuvakollaasit isyyden tukena	22
5.4	Isä-lapsi-päivän suunnittelua.....	23
5.5	Psykologin vierailu rohkaisijana.....	24
5.6	Valmistautuminen isä-lapsi-päivään	24
5.7	Isä-lapsi-päivän toteuttaminen	25
6	VERTAISRYHMÄTOIMINNAN JA ISÄ-LAPSI-PÄIVÄN ARVIOINTIA.....	28
6.1	Kokemus vertaisryhmästä.....	28
6.2	Isä-lapsi-päivän tarpeellisuus vankilan perhetyössä	29
6.3	Toimeksiantajan palaute.....	29
6.4	Opinnäytetyömme eettisyys ja luotettavuus	30
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	31
8	POHDINTA.....	33
9	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	36

LIITE 1 TUTKIMUSLUPAPÄÄTÖS.....	39
LIITE 2 ILMOITUS VERTAISRYHMÄSTÄ.....	41
LIITE 3 SUOSTUMUSLOMAKE.....	42
LIITE 4 KIRJE LAPSILLE.....	43
LIITE 5 PALAUTEKYSELY.....	44

1 JOHDANTO

Perheen tiedetään olevan jokaiselle tärkeä ja merkityksellinen. Perheyhteyksien tukeminen, vahvistaminen ja jälleenrakentaminen ovat osa myös rikosseuraamuksen aikana tehtävää työtä. Lapsi- ja perhetyön näkökulman huomioiminen vaatii aiheen puheeksi ottamista, henkilökunnan kouluttamista, työ- ja toimintatapojen päivittämistä sekä muutosta asenteissa. (Rikosseuraamuslaitos 2013a.)

Vuoden 2008 laajat uudistukset lastensuojelulaissa ja vuoden 2010 lastensuojelulakia koskevat tarkennukset toivat lapsen ja perheen näkökulman keskiöön rikosseuraamusalalla. Rikosseuraamusalalla vaatimukset lapsi- ja perhetyön osaamisesta ovat uudistuneet. Yhteiskunnassamme on tuhansia lapsia ja nuoria, jotka ovat rikosseuraamusten kanssa tekemisissä joko vanhempiansa, läheistensä tai oman asiakkuutensa kautta. (Rikosseuraamuslaitos 2013a.)

Henkilökohtainen mielenkiintomme rikosseuraamustyöhön vei toisen meistä ammatilliseen työharjoitteluun Sukevan vankilan sosiaalityöhön. Harjoittelun aikana muodostui idea isä-lapsi-päivästä, joka oli tarkoitus toteuttaa Sukevan vankilalla ensimmäistä kertaa syksyllä 2013. Isä-lapsi-päivää ei tuolloin järjestetty liian vähäisen vanki-isien osallistujamäärän takia. On olemassa useita todennäköisiä syitä, minkä vuoksi tapahtumaan ei ollut tarpeeksi ilmoittautuneita esimerkiksi vankilan syrjäinen sijainti, ajankohta virka-aikana tai entuudestaan tuntematon ja vieras tapahtuma. Tapahtuman peruuntumisesta jäi halu järjestää sellainen päivä, josta voisi mahdollisesti jäädä pysyvä työmenetelmä Sukevan vankilan perhetyöhön.

Anu Hinttalan vuonna 2012 Sukevan vankilalle toteuttaman opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää vankilan perhetyötä, jossa käsiteltiin vanhemmuuden taitoja lapsen näkökulmasta. Tätä toimintaa haluttiin edelleen kehittää niin, että vangin lapsi olisi konkreettisesti osa toimintaa, eikä toiminta olisi vain vertaistukeen keskittyvää. Tavoitteeksi muotoutui kehittää alulla olevaa perhetyötä Sukevan vankilalla, johon on selkeästi tarvetta. Opinnäytetyömme tavoitteena oli kehittää isyyden tukemista vankilan perhetyössä ja osallistaa vanki-isät suunnittelemaan toimintaa lapsiensa tapaamiseen. Tavoitteenamme oli myös saada isät kiinnostumaan isyydestä ja ottamaan vastuuta vanhemmuudesta. Halusimme selvittää, millaisin eri menetelmin isyyttä voitaisiin tukea Sukevan vankilassa.

Kehittämistyömme kysymyksiä on; Isä-lapsi- päivän merkitys isyyden tukemiseen vankilan perhetyössä? Tukeeko isä-lapsi-päivä vangin isyyttä vankilassa? Onko isä-lapsi-päivä toimiva työmenetelmä vankilan perhetyön kehittämisessä? Kehittämistyön kysymyksillä haemme vankilan perhetyön työmenetelmiin monipuolisuutta vangin isyyden tukemiseksi vankeuden aikana. Kohderyhmänä on Sukevan vankilan vanki-isät, joilla on olemassa edellytykset lapsen tai lapsiensa tapaamiseen.

2 RIKOSSEURAAMUSLAITOS

Rikosseuraamuslaitos on oikeusministeriön alaisuudessa toimiva vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoviranomainen. Uusintarikollisuuden ehkäisy ja yhteiskunnan turvallisuuden lisääminen ovat rikosseuraamuslaitoksen tavoitteita. Rikosseuraamuksen toimijoiden yhteisenä perustehtävänä on rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpano. Rikosseuraamustyöntekijät ja laitoksen virkamiehet huolehtivat rangaistusten lainmukaisesta ja turvallisesta täytäntöönpanosta sekä rikollisuutta ylläpitävän syrjäytymiskehityksen katkaisemista. (Rikosseuraamuslaitoksen [www-sivu](#).)

Rikosseuraamuslaitoksessa tutkintavangin, tuomitun ja asiakkaan rangaistusajan suunnittelu (RAN-SU) sekä seuraamuksen toimeenpano eli rangaistuksen suorittaminen vapautumisvaiheineen muodostavat tuomiosta yhtenäisen kokonaisuuden. Rangaistusaika suunnitellaan niin, että tuomitulla on mahdollisuus kehittää valmiuksiaan rikoksettomaan elämään. Tuomitulla on paremmat mahdollisuudet sijoittua yhteiskuntaan täysivaltaisena jäsenenä, jos hän saa rangaistusaikana harjaannusta elämänhallintaan. (Rikosseuraamuslaitoksen [www-sivu](#).)

Rikosseuraamuslaitos noudattaa toiminnassaan suomalaisessa yhteiskunnassa tärkeinä pidettyjä arvoja, kuten ihmisarvon kunnioittamista ja oikeudenmukaisuutta. Näihin arvoihin sitoutuminen merkitsee perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien turvaamista sekä tuomittujen kohtelemista inhimillisesti, asiallisesti ja keskenään tasavertaisesti. Kaiken toiminnan tulee noudattaa lainmukaisuutta, oikeuden ja kohtuuden noudattamista. Täytäntöönpano tukee tuomitun yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä hänen pyrkimystään rikoksettomaan elämään. Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiossa työskentelee 3 000 viranhaltijaa, joka huolehtivat tutkintavankeuden, vankeusrangaistusten sekä yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta. (Rikosseuraamuslaitoksen [www-sivu](#).)

Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöiden työtehtäviin kuuluvat niin asiantuntija-, asiakas- kuin lähi-työtehtäviäkin. Vankeusrangaistusten ja tutkintavankeuden täytäntöönpanossa työtehtävien pääpaino on valvonta- ja vartiointitehtävissä sekä koulutus-, kuntoutus- ja sosiaalityön tehtävissä. Vankeinhoidon ammattilainen työskentelee rikosseuraamusalueen arviointikeskuksessa, vankilassa tai vapauttamisyksikössä. Näitä rikosseuraamuksen ammattilaisia työskentelee myös hallinto- ja asiantuntijatehtävissä sekä ohjaajan, sosiaalityöntekijän, terveydenhuollon ammattilaisen, opettajan tai papin tehtävissä. (Rikosseuraamuslaitoksen [www-sivu](#).)

2.1 Kuntouttava toiminta

Rikosseuraamusalan keskeinen tavoite 1990-luvun lopulta lähtien on ollut uusintarikollisuuteen vaikuttaminen. Tällä tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, joita rikoksentehtäjiin kohdistetaan seuraamusjärjestelmässä ja jotka vähentävät hänen rikollisen käyttäytymisensä uusimisriskiä. Kuntouttavilla toimintaohjelmilla, kursseilla tai osaston päiväohjelmaan sisältyvällä toiminnalla parannetaan vangin

valmiuksia rikoksettomaan elämään. Ryhmätoiminnan lisäksi kuntoutukseen sisältyy päihde- ja sosiaalityö sekä psykologien ja vankilapappien tekemä yksilötyö. Rikosseuraamusalalla on olemassa erilaisia rikoksetonta, päihteetöntä ja arjen hallintaa tukevaa toimintaa. Vangin yksilöllinen ja tavoitteiden mukainen toiminta suunnitellaan yhdessä vangin kanssa rangaistusajan suunnitelmassa. (Rikosseuraamuslaitos 2013b.)

Päihdekuntoutusta järjestetään lähes kaikissa Suomen vankiloissa. Päihdekuntoutusta tukeva sopimusosasto mahdollistaa päihteettömyyteen sitoutumisen. Kalterit taakse -ohjelma on päihdeongelmallisille ja rikostaustaisille tarkoitettu hoito-ohjelma, jossa keskitytään päihde- ja rikoskierrettä ylläpitävien ajattelu- ja toimintamallien muuttamiseen. Rikosseuraamuslaitoksissa on käytössä monia ryhmässä tapahtuvia kuntoutusmuotoja. Viisi keskustelua muutoksesta -ohjelma (VKM) on motivoivan keskustelun menetelmän pohjalta rakennettu keskustelutarja ja sen tavoitteena on edistää asiakkaan päätöksentekoa mahdolliseen muutokseen liittyen. *Cognitive skills* -ohjelma (CS-ohjelma) on puolestaan tarkoitettu rikoksentekeijöille, joilla on puutteita ajattelu- ja ongelmanratkaisutaidoissa. (Rikosseuraamuslaitos 2013b.)

Seksuaalirikoksista tuomituille tarkoitettu ohjelma (STOP) on tarkoitettu seksuaalirikollisiin syyllistyneille henkilöille, ja ohjelman tavoitteena on seksuaalirikoksiin liittyvien ajatus- ja toimintamallien tiedostaminen. Suuttumuksen hallinta -ohjelma (SUHA) on väkivaltarikollisille suunnattu ohjelmatoiminta, jonka tavoitteena on parantaa osallistujien suuttumuksen hallinnan taitoja. Omaehtoisen muutoksen -ohjelma (OMA) on suunnattu vangeille, joilla on väkivaltaisen käyttäytymisen historia. Parisuhdeväkivallan puheeksiotto -ohjelma (MOVE) on puheeksiottomalli vangeille, joilla on väkivaltaista käyttäytymistä parisuhteessa ja jotka haluavat käsitellä sitä räätälöidyssä ohjelmassa. (Rikosseuraamuslaitos 2013b.)

2.2 Rikosseuraamusalueet ja vankilat

Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiossa Suomi jaetaan kolmeen täytäntöönpanoalueeseen eli rikosseuraamusalueeseen. Ne ovat Etelä-Suomen rikosseuraamusalue (ESRA), Länsi-Suomen rikosseuraamusalue (LSRA) sekä Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalue (IPRA). Rikosseuraamusalueilla toimii myös aluehallinto, joka koostuu aluekeskuksesta (Alke) ja arviointikeskuksesta (Arke). Rikosseuraamusalueet jakautuvat rikosseuraamuskeskuksiin (Rike), joiden alaisuudessa toimii vankiloita ja yhdyskuntaseuraamustoimistoja. (Rikosseuraamuslaitos 2014a.)

Etelä-Suomen rikosseuraamusalueeseen kuuluvia vankiloita ovat Helsingin, Jokelan, Keravan, Riihimäen, Suomenlinnan ja Vantaan vankilat sekä Helsingin ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoitot. Länsi-Suomen rikosseuraamusalueeseen kuuluvat Hämeenlinnan, Kylmäkosken, Käyrän, Satakunnan, Turun, Vaasan, Vanajan ja Vilppulan vankilat sekä Hämeenlinnan, Lahden, Porin, Tampereen, Turun ja Vaasan yhdyskuntaseuraamustoitot. Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueeseen kuuluvat Laukaan, Juuan, Kestilän, Kuopion, Mikkelin, Naarajärven, Oulun, Pelson, Pyhäselän,

Sulkavan, Sukevan ja Ylitornion vankilat sekä Joensuun, Jyväskylän, Kouvolan, Kuopion, Mikkelin, Oulun ja Rovaniemen yhdyskuntaseuraamustoimistot. (Rikosseuraamuslaitos 2014a.)

2.3 Sukevan vankila

Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueeseen kuuluva Sukevan vankila sijaitsee Sonkajärven kunnassa. Sukevan vankila on 176-paikkainen suljettu miesvankila. Vangit tulevat pääsääntöisesti Savon, Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan, Kymenlaakson, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueelta. Sukevan vankilan henkilökuntaan kuuluvia on noin 120 henkilöä, ja suurin osa heistä työskentelee valvontatehtävissä. (Rikosseuraamuslaitos 2014b.)

Sukevan vankilan toiminnasta ja yleisjohdosta on vastuussa vankilanjohtaja. Vankilassa työskentelee kaksi apulaisjohtajaa, joiden vastuualueina on vankien ja vankilan toiminnoista sekä turvallisuudesta vastaaminen. Osastoilla on rikosseuraamusesimiehiä, jotka vastaavat rangaistusajan suunnitelmien seurannasta ja täytäntöönpanoista. Vankilapastori ylläpitää vankilan hengellistä työtä ja terveydenhuollosta huolehtii vankilan oma poliklinikka. Sukevan vankilan koulutus-, kuntoutus- ja sosiaalityön sektorilla (KKS) työskentelee sosiaalityön erityisohjaajia, opinto-ohjaaja ohjaa vankeja koulutukseen ja valmistelee vankien kanssa heidän henkilökohtaisia opintosuunnitelmia sekä opintolupa-asioita. Päihdetyön erityisohjaajat vastaavat vankilan päihdetyöstä ja päihdeohjelmien toteutuksesta. (Portti vapauteen *s.a.*)

Sukevan vankilassa vangin toimintaan osallistuminen perustuu rangaistusajan suunnitelmaan, joka voi sisältää työtä, koulutusta, päihde- tai muuta kuntoutusta. Työtoimintana on mahdollista tehdä puu- ja metalliteollisuustyötä, vaatehuolto- ja siivoustöitä sekä pihatöitä. Vankilan koulussa on mahdollisuus suorittaa peruskoulun tai lukion opintoja sekä oppisopimuskoulutusta. Vangeilla on mahdollisuus koulutukseen tai työtoimintaan ja sen ohella annettavaan työnopastukseen ja -ohjaukseen tai muuhun tavoitteelliseen toimintaan osallistuminen. Työtoimintaan osallistuvat vangit valmistavat muun muassa puutarhakalusteita, keinoja, savustusuuneja ja -laatikoita sekä sosiaalityökalujen kaappeja. Työtoiminnassa tehdään tilaus- ja alihankintatöitä. (Rikosseuraamuslaitos 2014b; Portti vapauteen *s.a.*)

Sukevan vankilassa on mahdollisuus erilaisiin kuntoutusta tukevaan toimintaan. Vangin taustalla oleviin väkivaltarikoksiin tai muutoin aggressiiviseen käyttäytymiseen on saatavilla tukea. Vanki voi haakeutua suuttumuksen hallintakurssille (SUHA). Päihdekuntoutusta toteutetaan päihteistä irti tukevalla sopimusosastolla Kalterit taakse -kurssilla. VKM (Viisi keskustelua muutokseen), Sukevan vankilassa on myös kristillinen alkoholi- ja narkomaanityön osasto (KAN). Vangeille, jotka eivät pysty osallistumaan vankilan normaalitoimintoihin järjestetään valmentavaa koulutusta. Sisältöinä ovat käden taidot ja elämäntaitokoulutus. Vapaa-aikana on mahdollisuus harrastaa myös liikuntaa ja osallistua hengellisiin ryhmiin. (Portti vapauteen *s.a.*; Kristillinen alkoholi- ja narkomaanityö ry *s.a.*)

3 PERHETYÖN TARKOITUS

Perhetyö on moninaista ja tarkoittaa työskentelyä yleensä perheiden kanssa tai perheiden kanssa tehtävää työtä nimenomaan heidän kotonaan. Perhetyö on aina tavoitteellista työskentelyä perheen tukemiseksi, ja sen tehtävänä on perheen tukeminen erilaisissa muutoksissa. Perhetyö lähtee aina tarpeesta ja niihin vastaamisesta. Perhetyötä voidaan myöntää perheisiin, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia tai jo raskausajalle perheisiin, joissa on tuen tarvetta perhe-elämään liittyvissä asioissa. Perhetyö on perheiden laajempaa tukemista ja myös puuttumista perheiden elämään erilaisten virallisten väliintulojen avulla, kuten lastensuojelulla, perheterapialla tai ennaltaehkäisevällä palvelulla. Sen tarkoituksena on tukea perheiden selviytymistä normaalissa arjessa ja arjen ongelmatilanteissa. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 12.)

Perheessä voi olla arjen haasteisiin liittyviä ongelmia, jotka johtuvat elämäntilanteiden muutoksista tai kriiseistä. Perhetyön kohteena olevien perheiden tuen tarpeen ovat vaihtelevia. Perheen tilanne voi olla hyvin kriisiytynyt erilaisista syistä tai toisaalta tuen tarve voi olla hyvin pientä. Perhetyön eri vaiheissa tilanne voi muuttua suuntaan tai toiseen nopeastikin. Perhetyö on tuen tarpeessa oleville lapsiperheille suunnattua sosiaalipalvelua, joka on määritelty Lastensuojelulain L13.4.2007/417 ensimmäisen luvun kolmannen pykälän mukaan yhdeksi avohuollon tukitoimeksi. Perhetyöllä on suuri vaikutus huostaanottojen vähentymiseen, vaikkakin perhetyö on paljon muuta kuin lastensuojelua. (Järvinen ym. 2012, 12–13.)

Perhetyössä työntekijältä vaaditaan hyviä vuorovaikutustaitoja. Kyky reflektoida omaa ammatillisuuttaan on oleellinen osa ammattitaitoa. Myös suvaitsevaisuus on suuressa roolissa. Erilaisuuden sietäminen ja kunnioittaminen edellyttää työntekijän aitoa ymmärrystä asiakasta kohta ja kykyä nähdä erilaiset motiivit tekojen takana. Tietoisuus hyvästä luo elämänuskoa ja puolestaan tietoisuus pahasta ja kyvystä tehdä pahaa luo nöyryyttä. (Vilen, Tapio, Janhunen, Nissinen & Seppänen 2010, 63.)

3.1 Perhetyö vankilassa

Vankilan perhetyö on vangin ja hänen perheensä kanssa tehtävää työtä. Perhetyössä pyritään ylläpitämään ja vahvistamaan perhesuhteita. Perheenjäsenen olo vankilassa vaikuttaa koko perheeseen, joten vankeusaikana vangin ja perheen kanssa työskentely on tärkeää. Vankilan perhetyön tavoitteena on vähentää vankeusrangaistuksen aiheuttamia haittoja perhesuhteisiin ja edistää vangin sijoittumista yhteiskuntaan rangaistuksen päätyttyä. Perhetyöllä tuetaan vangin ja tämän lasten ja perheen sosiaalisia, psyykkisiä ja taloudellisia asioita sekä perhesuhteiden hoitoa. (Sassi & Huhtimo 2006, 4–22.)

Perhetyö vankilassa on eroteltavissa kolmeen osaan. Yhteydenpitoon vangin ja perheen välillä, joka tarkoittaa puheluita, tapaamisia, perheleirejä ja vanhempi-lapsi tapaamisia. Perhesuhteiden hoitoon, joka on vuorovaikutusta edistävää työtä. Kuntoutus- ja vaikuttamistyöhön, jonka tavoitteena on uu-

sintarikollisuuden ennaltaehkäiseminen. Perhetyön näkökulmasta katsottuna sisältöinä ovat parisuhteen ja vanhemmuuden vahvistaminen sekä lähisuhdeväkivaltaan puuttuminen. (Rikosseuraamuslaitos 2013, 10.)

YK:n lastenoikeuksien mukaan, lapsella on ehdoton oikeus vanhemman vankeusrangaistuksesta huolimatta lapsen edun mukaiseen molempien vanhempiensa antamaan huoltoon, hoivaan, hellyyteen ja tukeen. Tapaamiset voidaan estää, jos ne ovat lapsen edun vastaisia. Vankeuslain L23.9.2005/767 neljännen luvun kahdeksas pykälä määrittelee, että vanki pitää sijoittaa suorittamaan rangaistustaan niin, että yhteydenpito läheisiin säilyy. Rikosseuraamusalalla verkostoituminen eri viranomaisten kanssa on tärkeää. Lastensuojeluviranomaisten kanssa tehtävä yhteistyö on erityisen merkittävää, koska tehtäessä lasta koskevia päätöksiä on laitettava ensisijalle lapsen etu. (Rikosseuraamuslaitos 2013b; Rikosseuraamuslaitos 2013a, 5.)

Vanhemmuutta tuetaan vankilan perhetyössä esimerkiksi yksilötyöllä, perhetapaamisilla, yhteydenpidoilla puhelimitse ja kirjeitse, verkostotyöskentelyllä ja perheleireillä koevapauden ehdonalaisvalvonnan ja valvontarangaistuksen yhteydessä. Verkostopalavereja järjestetään vankilan henkilökunnan toimesta, joissa pohditaan mahdollisuuksia vangin osallistumisesta perhe-elämään. Vanhemmuutta pyritään tukemaan arjen taidoissa ja päihdekuntoutuksessa. Vankiloiden omien tai yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa järjestettävät perheleirit tukevat vanhemmuutta rangaistusaikana. (Rikosseuraamuslaitos 2013a, 10–17.)

Perhetyötä vankilassa on määritelty niin, että sitä tekevät kaikki, joiden työ kohdistuu vangin omaisiin. Keskeistä on rangaistusajan suunnitelman laadinta (RANSU), jonka yhteen osa-alueeseen kuuluu vangin sosiaaliset sidokset, eli perhesuhteet ja elämäntapa. Vaikka tänä päivänä vankiloissa tehdään enenevässä määrin töitä vangin ja hänen perheensä kanssa, perhetyölle vankilassa ei ole olemassa samanlaista kokonaisuutta kuin esimerkiksi päihdetyölle. Tukipalveluja perheille on vankiloissa saatavilla vähän ja näin ollen perheiden tarvitsemat erityiset tukitoimet järjestetään vankilan ulkopuolelta. (Litmanen 2011; Sassi & Huhtimo 2006, 23; Vankeuslaki L23.9.2005/767.)

Vankeuslaki uudistuu ja siihen tulee monia täsmennyksiä. Muutokset tulevat voimaan toukokuussa 2015. Uudistukset vaikuttavat myönteisesti vangin ja lapsen välisiin tapaamisiin. Vangin ja alle 15-vuotiaan lapsen tapaamisiin suljetuissa vankiloissa tulee tapaamistilat, jotka mahdollistavat vangin ja lapsen välisen koskettaminen, kuten syliin ottamisen. (Oikeusministeriö 2015.)

3.2 Perhetyö Sukevan vankilassa

Anu Hinttalan Savonia-ammattikorkeakoulussa vuonna 2012 valmistunut opinnäytetyö *”Ettei tartte katua kun lapsi on aikuinen” Vanhemmuusryhmä Sukevan vankilassa* on Sukevan vankilan perhetyöhön suunniteltu ja toteutettu vanhemmuutta käsittelevä ryhmä. Opinnäytetyö on tehty lapsenkulmasta. Opinnäytetyön ohessa on valmistunut *Vanhemmuusryhmän ohjaajan käsikirja* Sukevan vankilan henkilökunnan käyttöön. (Hinttala 2012). Anu Hinttalan (25.3.2015) mukaan vanhemmuut-

ta käsittelevää ryhmää ei ole toistaiseksi järjestetty uudelleen Sukevan vankilalla, mutta Vanhemmuusryhmän ohjaajan käsikirjaa Hinttala on käyttänyt soveltaen vankilan muissa ryhmätoiminnoissa ja yksilökeskusteluissa. Hänen mukaan Kuopion vankilassa ja Tyynelän kehittämiskeskuksen isäprojektissa on hyödynnetty ohjaajan käsikirjaa.

Sukevan vankilan sosiaalityön erityisohjaaja Soili Kemppaisen (24.3.2015) mukaan perhetyö Sukevan vankilassa toteutuu vangin ja perheen yhteydenpidolla puhelimitse, kirjeitse tai tapaamisilla. Vankien soittoaajat ovat tarkasti määrättyjä ja ne keskittyvät virka-aikaan. Soittoaika on sovitettu vankilan päiväjärjestyksen ja toimintojen kannalta mahdollisimman toimivaksi. Jokaisella vankiosastolla on vankien käytössä yksi puhelin. Soittoajan määrittäminen varmistaa kaikille vangeille mahdollisuuden puheluun. Tarvittaessa vangin on mahdollista soittaa vankilan sosiaalityön erityisohjaajalta varatun vastaanottoajan aikana. Perhetapaamiset pidetään vartijoiden valvomissa tapaamistiloissa tai valvomattomissa perhetapaamistiloissa. Valvomattomia perhetapaamistiloja Sukevan vankilassa on neljä: perhetapaamishuone, jossa on ruuanlaitto mahdollisuus ja sohvaryhmä, toinen on leikkihuone, jossa on mahdollisuus pelata lautapelejä, piirtää tai lukea, kahdessa huoneessa on parisänky. Lisäksi perhesuhteita tukevat myös myönnetyt poistumisluvat. Poistumisluvan tarkoituksena on tukea vangin perheyhteyksien säilymistä ja sijoittumista yhteiskuntaan rangaistusajan jälkeen sekä vähentää vapaudenmenetyksestä aiheutuvia haittoja.

Perhetapaamisia järjestetään viikonloppuisin. Isä-lapsi tapaamiset toteutuvat arkisin. Tapaamisia on noin kerran kuukaudessa riippuen ruuhkatilanteista. Perhetapaamisia sekä isä-lapsitapaamisia järjestetään yhteistyössä Suomen eri vankiloiden kanssa. Yhteistyönä järjestetyt perhetapaamiset ja isä-lapsitapaamiset toteutuvat perheen ja lapsen edun mukaisesti. Perhetyötä on myös yhteydenpito lapsen siviilissä olevaan toiseen vanhempaan ja muihin läheisiin. Lisäksi keinona käytetään ja verkostotyötä lastensuojelun ja muiden toimijoiden kanssa. Sosiaalityön erityisohjaajan kanssa valmistellaan yhdessä vanki-isän ja lapsen tapaamiset. (Kemppainen 24.3.2015; Portti vapauteen *s.a.*)

Sukevan vankilan perhetyötä on edelleen kehitetty opinnäytetyömme aikana. Seuraava isä-lapsipäivä on toukokuun alussa 2015, ja sen ideointiin ja suunnitteluun vanki-isät pääsevät osallistumaan. Uuden isä-lapsipäivän ideointi ja suunnittelu toteutetaan samantyyllisesti vertaisryhmätapaamisten aikana. Vertaisryhmätapaamisiin ja isä-lapsipäivän suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvat vankilan sosiaalityön erityisohjaajien ja vanki-isien lisäksi myös muuta henkilökuntaa. (Rossi 16.3.2015.)

Opinnäytetyömme edetessä saimme mahdollisuuden kuulla vanki Janne Ranisen omakohtaisia kokemuksia Sukevan vankilan perhetyöstä. Hän ei osallistunut vertaisryhmään, eikä isä-lapsipäivään, mutta on muuten aktiivinen toimija vankilassa perhetyön puolesta. Hän pitää blogia rikosseuraamuslaitoksen internetsivuilla ja hän on myös kirjoittanut kirjan ollessaan vankilassa. Näin ollen saimme luvan käyttää hänen kokemusasiantuntijuuttaan vankilan perhetyöstä. Hän kertoi olevansa pääsääntöisesti tyytyväinen Sukevan vankilan perhetyöhön omalla kohdallaan. Suljetuksi vankilaksi Sukevan vankilassa perhetyö toimii yllättävän hyvin Ranisen mukaan. Erityisen tärkeänä hän piti vankilan perhetyön kannalta vankilan johdon ja sosiaalityön erityisohjaajien asennetta perhetyötä koh-

taan. Hänen mukaansa Sukevan vankilan valvonta- ja KKS- sektorin työntekijöiden asenteet vankilan perhetyön tarpeellisuudesta ovat epätasapainossa keskenään. Hän viittasi puheessa vuonna 2013 laadittuihin Rikosseuraamuslaitoksen lapsi- ja perhetyönlinjauksiin, jotka eivät ole hänen kokemuksensa mukaan täysin toteutuneet. Hänen mukaan tarvittaisiin asennemuutosta vankilassa tehtävää perhetyötä kohtaan. (Raninen 9.9.2015).

Raninen kertoi pitävänsä yhteyttä lapseensa säännöllisesti kirjeitse ja puhelimitse. Soittoaikojen sijoittumista arkisin klo 8–15.15 ja viikonloppuisin klo 8–16.15 väliselle ajalle hän pitää epäkäytännöllisenä. Virka-aikaan sijoittuvat soittoaajat eivät mahdollista yhteydenpitoa koulu- tai päiväkotikäiseen lapseen. Viikonloppuisin yhteydenpito puhelimitse onnistuu paremmin, mutta sitä Raninen pitää liian vähäisenä isä-lapsi-suhteen ylläpitämisen kannalta. Lisäksi hän kertoi soittamisen olevan vankilasta kallista; 30 minuutin puhelu maksaa seitsemän euroa. (Raninen 9.4.2015.)

Raninen käy tapaamassa etäällä asuvaa lastaan poistumisluvilla, koska valvotut sekä valvomattomat tapaamiset Sukevan vankilassa ovat lapsen näkökulmasta liian raskaita pitkän matkan vuoksi. Hän kertoi saaneensa Sukevan vankilalta avustusta matkakuluihin, mikä mahdollistaa säännölliset lapsen tapaamiset. Sukevan vankilassa toukokuussa 2015 järjestettävään isä-lapsi-päivään hän ei osallistu lapsen kotikunnan ollessa pitkän matkan päässä. Isä-lapsi-päivään hän on osallistunut tuomionsa aikana muissa vankiloissa. Vankiloissa järjestettäviä isä-lapsi-ryhmiä ja -päiviä hän pitää tärkeinä vankilan perhetyömenetelminä. Ranisen mukaan etenkin suljetuissa vankiloissa tulisi olla enemmän perhetyötä. (Raninen 9.4.2015.)

3.2.1 Sosiokulttuurinen innostaminen ja osallisuus vankilassa

Sosiokulttuurinen innostaminen perustuu omaan osallistumiseen toiminnan suunnittelusta arviointiin saakka. Ammatillisen työntekijän on tarkoitus tukea, motivoida ja rohkaista yhteisön jäseniä osallisuuteen. Kannustaminen auttaa jäseniä hyötymään omista kokemuksistaan. Työntekijän tärkein tehtävä on herätellä jäseniä heidän arkipäivänsä keskellä ja saada motivaatiota johonkin toimintaan, jonka he kokevat siinä tilanteessa oman elämänsä kannalta merkitykselliseksi ja arvokkaaksi. Sosiokulttuurisen innostajan pedagoginen tehtävä on saada ihmisiä etsimään niitä arvojaan, jotka liittyvät sosiaalisiin suhteisiin ja tukevat niitä positiivisesti. Sosiokulttuuriselta innostajalta vaaditaan myös ehdotonta innostumista itseltään, jotta voi innostaa muita. (Kurki 2000, 199–200.)

Sosiokulttuurinen innostaminen on vankilassa vaikeaa, koska mahdollisuudet vankilassa ovat hyvin rajalliset. Yksi haastava tekijä ovat asenteet, jotka määräävät, ettei tällaista toimintaa tueta vankilassa. Kontrollin säilyvyys ja turvallisuus ovat ensisijalla toimintakulttuurissa. Se luo haasteita kääntää kasvatus ja kulttuuri tärkeämmäksi. Resurssit ja rakenteelliset puitteet ovat myös usein esteenä sosiokulttuurisen innostamisen tukemiselle. (Kurki 2000, 173.)

Aidon yhteisön syntyminen on sosiokulttuurisen toiminnan onnistumisen edellytys. Toiminta tapahtuu toisten ihmisten kanssa, jotka jakavat samanlaisia tavoitteita paremmasta arjesta. Yhteenkuulu-

vuuden tunne herättelee ihmisen tietoisuutta, sekä oman itsensä kasvua aktiiviseksi kehittäjäksi. Sosiokulttuurisen innostamisen on tarkoituksena olla erityislaatuista ja kasvatuksellisesti integroivaa. Lisäksi tavoitteena on oppia itsestään uusia asioita, kuten tukea ihmisten välistä vuorovaikutusta sekä vahvistaa sosiaalisia taitoja, jotka ovat tulevaisuudessa tarpeellisia. (Kurki, Kurki-Suutarinen & Taruvuori 2010, 179–183; Kurki 2000, 129.)

Sosiokulttuurinen innostamisen tarkoituksena on tukea aloitteellisuutta, asioiden täytöntöönpanoa, itsenäistä toimintaa ja vastuuntuntoa. Sen tehtävänä on myös löytää tiedostamattomia kykyjä samalla motivoiden ja vahvistaen yksilöiden ja ryhmien osallistumista sosiaaliseen ja kulttuuriseen toimintaan. (Kurki 2000, 23.) Toiminnan pohjaksi tarvitaan yhteisöllisyyttä tukevia vuorovaikutussuhteita. Oleellista on myös kahden ihmisen välinen vuorovaikutus ja kommunikointi. Molemmilla osapuolilla on oma tärkeä roolinsa vuorovaikutuksen onnistumisen kannalta. Osapuolet ovat tasavertaisia. Toisen subjektiutta kunnioitetaan, jotta syntyy aitoa dialogia. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009; 138 & Kurki 2000, 129.)

Sosiokulttuurisessa innostamisessa osallisuudella tarkoitetaan yhteenkuuluvuuden ja mukana olon tunnetta ja se tuottaa monessa asiassa hyvinvointia. Osallisena olon mahdollisuus yhteisöön, on yksi merkittävistä asioista ihmisen identiteetin kehittymisen kannalta. Vankien osallisuuden lisääminen ja vaikutusmahdollisuuksien tukeminen edellyttää kokonaisvaltaista työtettä, yhteistyötä, luottamusta ja kumppanuusverkostoja. Pysyvien vaikutusten aikaansaamiseksi edellyttää kuitenkin pitkäkestoista ja joustavaa palvelua. (Järvelä 2011, 236–240.)

Sosiokulttuurisen innostamisen tuomalla osallisuudella voidaan ehkäistä syrjäytymistä ja luoda jäsenyyden tunnetta. Ylipäätään osallisuudella on merkittävä rooli ihmisten hyvinvointiin, terveyteen ja tulevaisuuteen. Osallisuuden kokemus ja sen tuoma halu vaikuttaa ja osallistua päätöksentekoon lisäävät vankien itsemääräämisoikeuden tunnetta muutoin niin valmiiksi suunnitellussa vankilaympäristössä. Osallisuudella tarkoitetaan yhteenkuuluvuuden ja mukana olon tunnetta ja se tuottaa monessa asiassa hyvinvointia. Osallisena olon mahdollisuus yhteisöön, on yksi merkittävistä asioista ihmisen identiteetin kehittymisen kannalta. Vankien osallisuuden lisääminen ja vaikutusmahdollisuuksien tukeminen edellyttää kokonaisvaltaista työtettä, yhteistyötä, luottamusta ja kumppanuusverkostoja. Pysyvien vaikutusten aikaansaamiseksi edellyttää kuitenkin pitkäkestoista ja joustavaa palvelua. (Järvelä 2011, 236–240.)

Tässä opinnäytetyössä sosiokulttuurinen innostaminen tukee vangin kehitystä ja muutosta. Uusien ominaisuuksien löytäminen itsessään ovat hyödyllisiä ominaisuuksia tulevaisuudessa ja vaikuttavat myönteisesti uusintarikollisuuden ehkäisyyn. Osallisuudella voidaan ehkäistä syrjäytymistä ja luoda jäsenyyden tunnetta. Hyvään elämään kuuluu sosiaalinen vuorovaikutus ja halu kuulua johonkin. Ylipäätään osallisuudella on merkittävä rooli ihmisten hyvinvointiin, terveyteen ja tulevaisuuteen.

3.2.2 Isyys ja sen tukeminen vankilassa

Isyys on ilmiönä moniselitteinen. Sanana isä liittyy voimakkaasti miehen ja lapsen väliseen suhteeseen. Kuitenkin perinteisesti isäksi määritellään miespuolinen henkilö, joka on hedelmöittänyt lapsen äidin. Tätä kutsutaan myös biologiseksi isyydeksi. Lisäksi isyyden muotoja on erilaisia, perinteisen isän lisäksi erotellaan lapsistaan erillään asuva etä-isä, lastensa kanssa asuva yksinhuoltajaisä, sijais-, adoptio- tai uusperheenisä, jolloin lapset eivät välttämättä ole biologisesti omia. (Huttunen 2001, 57–59, 99, 129 ja 140; Huttunen 2001, 57–140.)

Isyys tuo mukanaan myös paljon uutta, hauskaa ja haastavaa. Isyys tulee muuttamaan miehen elämän, joka näkyy yleensä ainakin ajankäytössä, ihmissuhteissa ja omissa ajatuksissa itsestä ja elämästä. Isäksi kasvetaan vaihe vaiheelta eri tapahtumien kautta. Isäksi kasvamiseen vaikuttaa paljon se, miten itse suhtautuu isyyteen ja miten lähiympäristö suhtautuu. Vastuuntunnon kehittymisen kannalta on merkityksellistä, onko mies itse halunnut lasta. Vaikka lapsi olisi yllätys, kiinnittyminen lapseen voi tapahtua jos vain itse sitä haluaa. Kiintymys syntyy vähitellen, ja se vaatii onnistumisen tunteita isälle, sekä hyviä kokemuksia isä-lapsi suhteessa. Isyyteen sitoutuminen lisää usein myös isän kokonaisvaltaista hyvinvointia, itsetuntoa ja onnellisuutta. Isäksi tulon myötä mies oppii hallitsemaan tilanteita eri tavalla kuin aikaisemmin. Faktana pidetään myös sitä, että lapsi, jolla on läheinen suhde isäänsä, pärjää koulussa mahdollisesti paremmin. Lapsi joutuu murrosiässä vähemmän ongelmiin, on taitavampi ihmissuhteissaan sekä voi psyykkisesti paremmin. (Ensi- ja turvakotienliiton [www-sivu](http://www.sivu.fi).)

Isän joutuessa vankilaan muutos koettelee koko perhettä ja tuo monenlaisia haasteita isän ja lapsen välisiin suhteisiin ja koko perheeseen (Raninen 2013, 158). Kun lapsi on erossa vanhemmastaan, se on haittatekijä lapselle, siviilissä olevalle muulle perheelle sekä vangille itselleen. Kun toinen vanhemmista puuttuu arjesta, kasvatus voi jäädä puutteelliseksi ja yhteydenpito kärsii. Isät, jotka ovat vankilassa, eivät ole vain vankeja. He ovat myös vanhempia. Jokaisella lapsella on vain yksi isä ja monelle vangille vanhemmuus on tärkeintä elämässä, vaikka kokee, ettei paras isä olisikaan (Raninen 2013, 8 ja 181; Hairston 1998, 617).

On kuitenkin tärkeää ymmärtää, että vankeusrangaistus tai osallistuminen laittomuuksiin ei ole synonyymi huonolle vanhemmuudelle lapsen silmissä, heidän perheissään tai yhteisöissään. Yhtä tärkeää on myös ymmärtää, että aikuiset, jotka merkitsevät lapselle ja saavat heidät menestyksekkäästi käsittelemään elämän kokemuksiaan, ovat luultavasti huolehtivia vanhempia, joiden kanssa he jo jakavat tunnesiteen ja kiintymyksen. Siksi on työskenneltävä ahkerasti läpi politiikan, ohjelmien ja palveluiden vanki-isiä ja heidän lapsiaan auttaakseen. (Hairston 1998, 636.)

Isyyttä tuetaan vankilan perhetyössä, jota määrittelee vankeuslaki (L23.9.2005/767). Vankilan perhetyössä tuetaan vanhemmuutta esimerkiksi yksilötyöllä, perhetapaamisilla, yhteydenpidoilla puhelimitse ja kirjeitse, verkostotyöskentelyllä ja perheleireillä koevapauden ehdonalaisvalvonnan ja valvontarangaistuksen yhteydessä. Vankilan henkilökunta järjestää verkostopalavereja, joissa pohditaan mahdollisuuksia vangin osallistumiselle perhe-elämään. Vanhemmuutta pyritään tukemaan ar-

jen taidoissa ja päihdekuntoutuksessa. Vankiloiden omien tai yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa järjestettävät perheleirit tukevat vanhemmuutta rangaistusaikana. (Rikosseuraamuslaitos 2013, 10–17.)

Isyyden tukemista tuetaan vankiloissa myös erilaisilla vertaisryhmillä. Vertaisryhmästä saatava hyöty on omien kokemusten jakaminen ja hyväksytyksi tuleminen sekä kokemus siitä, että kuuluu johonkin. Vertaistuki on samassa elämäntilanteessa olevien ihmisten halua jakaa kokemuksia ja tietoa toisia kunnioittavassa ilmapiirissä. Vertaistuki voidaan määritellä myös muutosprosessiksi, jonka kautta ihminen löytää voimavaransa, vahvuutensa sekä ottaa vastuun omasta elämästään. Sen tavoitteena on vahvistaa ihmisten voimavaroja sekä löytää uusia selviytymiskeinoja käsiteltävään asiaan. (THL 2014; Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 212–214.)

Ihmisellä on luontainen halu kuulua johonkin ryhmään, jossa on samanhenkisiä ihmisiä. Vertaistuki on vapaaehtoistoimintaa, joka perustuu omassa elämässä koettuihin asioihin, elämäntaitoihin ja persoonallisuuteen. Vertaistukea voidaan antaa niin yksilöllisesti kuin yhteisössäkin. Yksilöllinen vertaistuki on kahden ihmisen välistä tukea. Yhteisössä tapahtuva vertaistuki toteutuu vertaisryhmässä, jossa jäsenet toimivat yhteisten tavoitteiden eteen. Ryhmässä tapahtuvan vertaistuen etuihin kuuluu hyöty myös auttajalle itselleen. Itsensä tarpeelliseksi kokeminen on merkittävä kokemus jokaiselle ihmiselle, ja samantyyppisten asioiden jakaminen muille voi vahvistaa omien ongelmien tiedostamista. (Jantunen 2010, 85–88.)

Tässä opinnäytetyössä keskitytään isyyden tukemiseen vankilassa yhteisöllistä vertaistukea ja osallisuutta hyödyntäen. Vertaisryhmäläisten määrittelemät tavoitteet ja säännöt sitovat toimintaan. Tasavertaisuus ja luottamuksellisuus sekä oikeus tulla kuulluksi ovat olennaista vertaisryhmän onnistumiselle, johon tällä toiminnalla pyrimme.

4 KEHITTÄMISTARPEESTA TAVOITTEEKSI

Kehittämistyön prosessi lähtee liikkeelle aina kehittämistarpeesta (Jämsä & Manninen 2000, 85). Sukevan vankilassa oli ilmennyt tarve kehittää perhetyötä järjestämällä isä–lapsi-päivä. Harjoittelun aikana syksyllä 2013 esitettiin tarve toiminnallisesta opinnäytetyöstä. Idea toiminnallisesta kehittämistyöstä sai alkunsa, kun projektiopintoina toteutettava isä–lapsi-päivä peruuntui vankien vähäisen kiinnostuksen vuoksi loppuvuodesta 2013. Tämän esille tulleen tarpeen pohjalta sovimme Sukevan vankilan sosiaalityön erityisohjaajien kanssa, että suunnittelemme vanki-isille vertaisryhmätoimintaa. Sen pääpaino oli vertaisryhmätoimintaan osallistuneille järjestettävässä isä–lapsi-päivässä.

Näimme kehittämistarpeeksi vankien osallisuuden huomioimisen isä–lapsi-päivän sisällön suunnittelussa. Vankilassa fyysisen vapauden menetys vaikuttaa väistämättä myös tahdonvapauteen ja itsemääräämisoikeuteen. Rangaistusaikana vangilta rajataan aikuisen ihmisen itsemääräämisoikeutta ja toiminnanvapautta. Vanki asetetaan jatkuvan tarkkailun alaiseksi ja hänen käyttäytymistään säädelään etuoikeuksilla ja sanktioilla. Vankilassa asioihin vaikuttaminen ja osallisuus ovat rajatumpaa tarkkojen säästösten vuoksi. (Kynäs 2000, 100.) Näistä lähtökohdista muodostui toiminnallisen kehittämistyömme idea, jonka perusteella suunnittelimme Sukevan vankilalle soveltuvaa vertaisryhmätoimintaa, johon sisältyy isä–lapsi-päivä.

Opinnäytetyössämme tuomme esille niin vertaisryhmän kokemukset ja mielipiteet ryhmätapaamisista ja isä–lapsi-päivästä, kuin heidän kokemuksensa ja mielipiteensä vertaistuesta ja osallisuudesta tapahtuman suunnitteluun. Toiminnallamme pyrimme osallisuuden vahvistamisen kautta vanki-isien mielenkiinnon lisäämiseen vankilan perhetyötä kohtaan, jotta yhä useammat vanki-isät kohtaisivat toisensa vertaisryhmässä sekä isä–lapsi-päivässä.

4.1 Toiminnallinen kehittämistyö

Toiminnallinen opinnäytetyö, nykyisin nimeltään toiminnallinen kehittämistyö, on vaihtoehto tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Toiminnallinen kehittämistyö kaksi osainen, johon kuuluu toiminnallinen osuus ja raportti. Toiminnallisella kehittämistyöllä tähdätään aina konkreettiseen tuotteeseen, joka on opinnäytetyössämme tämä raportti. Toinen tuote on toiminta, eli vertaisryhmätapaamiset ja isä–lapsi-päivän, jotka järjestimme Sukevan vankilassa. Toiminnallisessa kehittämistyössä on tärkeää yhdistää käytännön toteutus ja sen raportointi. Toiminnallinen kehittämistyö tehdään myös tutkivalla asenteella, joka tarkoittaa valintojen tarkastelua ja perustelua aihetta koskevaan tietoperustaan. Opinnäytetyön arviointi on osa oppimisprosessia. (Vilkka & Airaksinen 2003, 9, 51, 154.)

Toiminnallisen kehittämistyömme tavoitteena oli kehittää perhetyötä Sukevan vankilassa isyyttä tukevalla vertaisryhmätoiminnalla, johon sisältyy isä–lapsi-päivä. Vertaisryhmätapaamisten tavoitteena oli ideoida ja suunnitella toimintaan osallistuneiden vanki-isien toiveiden mukainen isä–lapsi-päivä vanki-isille ja heidän lapsillensa. Osallisuuden ja vaikuttamisen toteutuminen oli yksi tavoitteemme.

4.2 Suunnitteluvaihe

Suunnitteluvaiheen alussa teimme tutkimuslupahakemuksen rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle, josta saimme myöntävän päätöksen (liite 1). Opinnäytetyömme toiminnallista osuutta suunnitellessamme teimme alustavan suunnitelman vertaisryhmätapaamisista ja olimme valmistautuneet tekemään muutoksia tarvittaessa. Vertaisryhmätapaamisten kestoksi suunnittelimme 1,5–2 tuntia, isä–lapsi-päivänä kestävän kolme tuntia. Aikataulua suunniteltaessa huomioimme vankilan päiväjärjestyksen sekä henkilökunnan työ- ja loma-ajat. Olimme suunnitelleet aloittavamme kaikki vertaisryhmätapaamiset kahvitarjoilulla. Vankila tarjoaa kahvin vangeille vain viikonloppuisin. Suunnitteluvaiheen lopuksi laadimme ilmoituksen vertaisryhmätoiminnasta ja siihen sisältyvästä isä–lapsi-päivästä. Olimme suunnitelleet aloittavamme toiminnallisen osuuden vapaamuotoisella yksilökeskustelulla vanki-isien kanssa ennen ryhmäytymiskertaa. Tässä tapaamisessa halusimme keskustella vangin motivaatiosta vertaisryhmää ja lapsen tapaamista kohtaan. Lisäksi keskustelimme lapsien lukumääristä sekä oman lapsen tapaamisista. Olimme toimittaneet hyvissä ajoin ennen ensimmäistä tapaamista vankien nähtäville ilmoituksen ryhmästä (liite 2). Vangit ilmoittivat kiinnostuksestaan osallistua vertaisryhmään vankilassa käytössä olevalla asiointilomakkeella. Osa vangeista ohjautui ensimmäiseen tapaamiseen vankilan sosiaalityön erityisohjaajan suosituksesta.

Ensimmäisessä vertaisryhmätapaamisessa tutustuimme toisiimme. Jokainen ryhmäläinen kertoi itsestään ja perheestään sen verran kuin halusi, samoin me vertaisryhmän ohjaajat. Esittelimme myös opinnäytetyömme idean. Ryhmäyttämiseen olimme valinneet osallistavan ideointimenetelmän ”Tuumaustalkoot” ryhmän sääntöjen laatimisen tueksi. Lisäksi jaoimme kalenterit pienryhmätapaamisten aikatauluista. Toiselle vertaisryhmätapaamiselle suunnittelimme kuvakollaasien teon, joiden aiheena oli isyys nyt ja tulevaisuudessa. Kolmannella kerralla vaihdoin kuulumisia ja teimme lapsille kutsut isä–lapsi-päivään, joiden liitteeksi liitimme kirjeen opinnäytetyöstämme. Neljännen vertaisryhmätapaamisen aiheena olivat lapsen tapaamiseen liittyvät tunteet. Vankilan psykologi oli keskustelun vetäjänä ja teettämässä rentoutusharjoituksen vanki-isille. Viimeisellä vertaisryhmätapaamisella ennen isä–lapsi-päivää kirjoitimme isä–lapsi-päivän ohjelman fläppitaululle ja teimme viimehetken päätökset.

Isä–lapsi-päivä alkoi vankilan tarjoamalla keitolla ja päättyi täytekakkukahveihin. Purkupäivä pidettiin viikko isä–lapsi-päivän jälkeen, ja sen aikana vanki-isät palauttivat isä–lapsi-päivänä antamamme palautelomakkeet. Saimme myös suullista palautetta. Suunnittelimme keräävämme palautetta myös vankilan sosiaalityön erityisohjaajilta, jotka olivat seuraamassa pienryhmätapaamisia sekä isä–lapsi-päivää. Lisäksi saimme palautetta vertaisryhmätapaamisella vierailleelta vankilan psykologilta. Näiden kaikkien antamista palautteista saimme koottua yhteenvedon. Taulukossa 1 kuvataan opinnäytetyömme suunnitelmavaihetta, jonka toiminnallinen osuus alkoi yksilökeskusteluilla vanki-isien kanssa. Yksilökeskustelut toteutettiin yhdessä vankilan sosiaalityön erityisohjaajan kanssa.

TAULUKKO 1. Suunnitelma toiminnan toteutuksesta (Hyvönen & Lappalainen 2015).

1. Ilmoituksen laatiminen	Ilmoituksen laatiminen vankilan osastojen ilmoitustaululle	Lähetetään vankilan erityisohjaajalle, joka laittaa ilmoitukset esille osastoille.
2. Yksilökeskustelut tulevien vertaisryhmäläisten kanssa	Keskustelemme erityisohjaajan suosittelemien vankien kanssa ja kysymme lapsiin liittyviä asioita, kuten ikää, sukupuolta ja tapaa-misasioita. Keskustelun tarkoitus on antaa suuntia vangin motivaatiosta vertaisryhmää kohtaan.	Keskustelemme vankien kanssa, joista valitsemme ryhmäämme vanki-isät, joilla on suhde lapsiinsa olemassa.
3. Vertaisryhmä tapaaminen ja ryhmäytyminen	Ryhmäytyminen, opinnäytetyön esittely, toisiin tutustuminen, ”tuumaustalkoot” eli ryhmän säännöt, vankien osallisuus esille, aikataulut pienryhmätapaamisista vangeille	Esittäytyminen, kirjoitetaan ryhmän säännöt fläppitaululle, jotka jokainen allekirjoittaa, annetaan vangeille tulostetut viikkoaikataulut vertaisryhmätapaamisista
4. Vertaisryhmä tapaaminen ja laskeutumisen aiheeseen, isä-lapsi - päivään	Kuulumiset ja kahvit, kuvakollaasien teko, isä-lapsi-päivän suunnittelua	Vangit tekevät omat kuvakollaasit isolle kartongille aiheena millainen isä haluaisi olla nyt ja tulevaisuudessa
5. Vertaisryhmä tapaaminen ja isä-lapsi – päivän suunnittelua	Kuulumiset ja kahvit, kortit lapsille isä-lapsi-päivästä	Vangit askartelevat kortit lapsilleen, laitamme liitteeksi kirjeen, jossa kerromme opinnäytetyöstämme
6. Vertaisryhmä tapaaminen ja psykologin vierailu	Kuulumiset ja kahvit, vankilan psykologi vierailijana, käsitellään isä-lapsi-päivään liittyviä mieltä askarruttavia kysymyksiä	Keskustemme tunteista ja kysymyksistä, joita on herännyt lasten tapaamiseen liittyen isä-lapsi-päivänä, psykologi pitää rentoutumisharjoituksen vangeille
7. Vertaisryhmä tapaaminen ja lopullinen isä-lapsi-päivän suunnitelma ja aika- taulu	Kuulumiset ja kahvit, käydään läpi isä-lapsi-päivän kulkua, viime hetken suunnittelut	Tehdään fläppitaululle suunnitelma isä-lapsi-päivän aikataulusta, kerrataan päivän kulkua
8. Isä-lapsi-päivä vankilan juhlasalissa	Olemme läsnä juhla-salissa isä-lapsi-päivässä. Ohjaamme ja olemme mukana toiminnoissa tarvittaessa	Vankien suunnittelemat toiminnot, ruokailu
9. Vertaisryhmä tapaaminen	Vertaisryhmä tapaamisten purku ja palaute	Keskustelua ja kommentointia isä-lapsi-päivästä, suullista ja kirjallista palautetta

5 VERTAISRYHMÄTAPAAMISET ISYYDEN TUKENA

Vertaisryhmän tavoitteena on tukea vanki-isän isyyttä vankeuden aikana. Vertaisryhmässä keskustellaan samanlaisessa elämäntilanteessa olevien kanssa isyyteen liittyvistä asioista. Vertaisryhmässä toimiminen auttaa huomaamaan uusia näkökulmia isyydestä. Vertaisryhmätöinnässä on paljon kuntoutumista tukevia tekijöitä, kuten kehittää ihmissuhde- ja sosiaalisia taitoja. Vertaisryhmän tiedon jakaminen on laajempaa kuin kahdenkeskisissä keskusteluissa. Yhteenkuuluvuuden tunne on voimaannuttava kokemus vankilassa, joissa luonnollisten sosiaalisten suhteiden kautta tulleita keskusteluita ei ole. (Sassi 2012, 7.)

Vertaisryhmätapaamisia oli kaikkiaan seitsemän, joihin on laskettu ja palautekeskustelu vanki-isien kanssa. Vertaisryhmätapaamisten määrän suunnittelimme aiemmin Sukevan vankilalle tehtyjen opinnäytetöiden perusteella. Lisäsimme kaksi toimintakertaa omaa opinnäytetyötämme varten, koska mielestämme ryhmäytymiseen ja palautteen antamiseen oli hyvä järjestää riittävästi aikaa. Vertaisryhmätapaamisiin varasimme aikaa noin kaksi tuntia. Isä-lapsi-päivän kestoksi oli suunniteltu kolme tuntia. Vertaisryhmätapaamisessa vanki-isät esittivät, että isä-lapsi-päivän tapahtuma aikaa pidennettäisiin tunnilla. Tämä järjestyi yhteistyössä vankilan kanssa hyvin ja isä-lapsi-päivän kesto oli neljä tuntia.

5.1 Yksilökeskustelut

Aloitimme opinnäytetyön toiminnallisen osuuden Sukevan vankilan neuvotteluhuoneessa keskustelemalla yksitellen vankien kanssa, joilla oli lapsia. Vangit olivat ohjautuneet yksilökeskusteluun sosiaalityön erityisohjaajan kautta, osa vangeista oli nähnyt julistemme osastolla. Sosiaalityön erityisohjaajat olivat etukäteen miettineet omista vanki asiakkaista ryhmäämme sopivia vankeja. Sosiaalityön erityisohjaajat tietävät parhaiten omien vanki asiakkaidensa perhetilanteesta ja lasten tapaamisasiat. Lisäksi sosiaalityön erityisohjaaja oli selvittänyt mahdolliset esteet lapsen tapaamiselle lapsen kotikunnan lastensuojelusta, ettei vangen ja lapsen tapaamiselle ole esteitä. Yksilökeskusteluihin osallistui neljä vanki-isää, joille kerroimme suunnittelevamme ja toteuttavamme opinnäytetyönä vanki-isille suunnattua vertaisryhmätöimintää. Kerroimme myös vertaisryhmätapaamisiin olennaisesti liittyvästä isä-lapsi-päivästä, jonka sisältö suunniteltaisiin ryhmäläisten toiveiden pohjalta vertaisryhmätapaamisissa. Vapaamuotoisella keskustelulla selvitimme miesten kiinnostusta vertaisryhmää kohtaan.

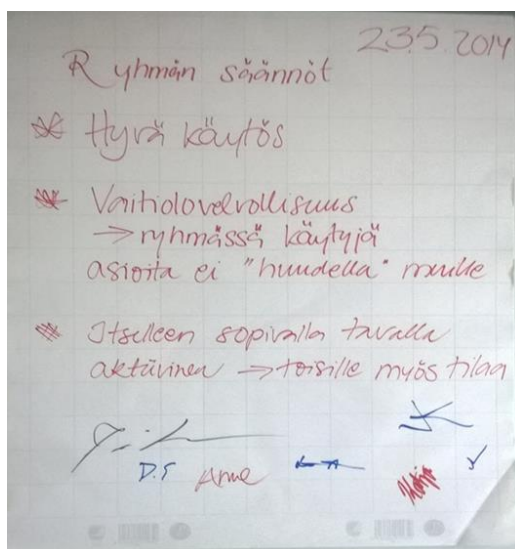
Kerroimme alustavan toiminnan toteutuksen aikataulun, jonka olimme suunnitelleet toukokuulle 2014. Lisäksi keskustelimme vankien toiveista ja odotuksista liittyen pienryhmätapaamisiin ja lapsien tapaamiseen. Ohjasimme vankeja olemaan yhteydessä lapsen/lapsien äitiin tai huoltajaan luvan saamiseksi lapsen osallistumisesta isä-lapsi-päivään. Yksilökeskusteluissa vangit osoittivat kiinnostusta vertaisryhmää ja sen toimintaa kohtaan esittämällä meille kysymyksiä vertaisryhmätöinnasta ja isä-lapsi-päivästä. Näiden yksilökeskustelujen perusteella vanki-ististä muodostui neljän

vangin vertaisryhmä. Keskusteluiden perusteella vakuutuimme siitä, että kaikilla vanki-isillä oli hyvä motivaatio tavata lapsiaan. Osalla vangeista oli yksi ja osalla useampi lapsi. Vankien lapset olivat erikäisiä, mutta emme halunneet rajata vertaisryhmäläisiä lapsien iän mukaan. Kaikilla vangeilla oli suhde lapsiinsa ja osalla vangeista myös toteutuneita perhetapaamisia taustalla. Vertaisryhmätapaamisiin osallistui heidän lisäksi aina vähintään yksi vankilan työntekijä ja me opinnäytetyön tekijät. Merkittävässä roolissa opinnäytetyömme toteutuksessa olivat myös vankilanjohtaja ja apulaismojohtaja, joilla on lopullinen päätöksentekovoima päivän toteutuksesta. Isä-lapsi-päivään omalla työpanoksellaan osallistuivat vankilan vartijat sekä keittiön henkilökunta. Kaikki vertaisryhmätapaamiset pidettiin vankilan perhetapaamistiloissa.

5.2 Ryhmytyminen ja tutustuminen vertaisuuden edistäjänä

Saimme tietää ennen ensimmäistä vertaisryhmätapaamista, että yksi yksilökeskusteluun osallistunut vanki-isistä oli vapautunut tutkintavankeudesta. Tämä merkitsi sitä, että hän ei osallistunut vertaisryhmään. Sosiaalityön erityisohjaaja ehdotti hänen tilalleen toista vankia ja keskustelimme hänen osallistumisestaan vertaisryhmään. Yksilökeskustelun perusteella päätimme ottaa hänet vertaisryhmään, ja näin ryhmäkoko pysyi neljänä.

Ensimmäisen vertaisryhmätapaamisen aloitimme kahvittelulla ja tutustumisella toisiimme. Vertaisryhmätapaaminen oli varattu kokonaan käytettäväksi tutustumiseen ja ryhmytymiseen. Kahvittelun aikana jokainen sai kertoa itsestään ja perheestään sen verran mitä itse tahtoi. Mukaan lukien myös vankilan sosiaalityön erityisohjaaja ja me opinnäytetyöntekijät esittäydymme. Esittäytymisten aikana kävi ilmi, että kaksi ryhmäläisistä tunsivat toisensa entuudestaan. Ryhmän muut jäsenet olivat vieraita keskenään. Emme kokeneet tarpeelliseksi käsitellä taustatietoja siitä, mistä syistä johtuen miehet ovat vangittuina. Se ei ollut oleellista tietoa tämän opinnäytetyön kannalta. Ryhmähengen nostamiseksi ohjasimme vangit laatimaan ryhmälle omat säännöt vertaisryhmätapaamisia varten (kuva 1). Kokosimme yhdessä ehdotusten pohjalta ryhmällemme alla olevat säännöt.



KUVA 1. Ryhmän säännöt (Hyvönen 2014)

Jokainen pienryhmätapaamisiin osallistuva allekirjoitti laaditut säännöt ja sitoutui noudattamaan niitä. Olimme laatineet kirjallisen sopimuksen opinnäytetyöhön osallistumisesta ja sitoutumisesta (liite 3), ja keskustelimme myös siitä. Vangit allekirjoittivat tekemämme sopimuslomakkeet. Vertaisryhmätapaamisen lopuksi annoimme vangeille kalenterit, joihin olimme tehneet aikataulun vertaisryhmätapaamisista ja isä-lapsi-päivästä. Ensimmäinen vertaisryhmätapaaminen päättyi seuraavan tapaamisen aiheen esittämiseen ja sellitehtävän antamiseen. Sellitehtävänä seuraavalle tapaamiselle oli valmistautua keräämällä tekstejä ja kuvia lehdistä liittyen isyyteen nyt ja tulevaisuudessa.

5.3 Kuvakollaasit isyyden tukena

Aloitimme toisen vertaisryhmätapaamisen kahvittelun merkeissä ja kuulumisten vaihdolla. Ensimmäisen vertaisryhmätapaamiskerran jälkeen vanki-isien tuntemukset vertaisryhmästä olivat positiivisia. Vanki-isät olivat olleet yhteydessä lapseen tai lapsiin puhelimitse heti ensimmäisen vertaisryhmätapaamisen jälkeen ja kertoneen isä-lapsi-päivästä. Moni kertoi odottavansa isä-lapsi-päivää ja lapsen tai lapsiensa tapaamista. Vanki-isät olivat yksimielisiä tämänkaltaisen toiminnan järjestämisestä ja lasten tapaamisten tärkeydestä. Pyysimme ensimmäisellä vertaisryhmätapaamisella vanki-isiä valmistautumaan tähän kertaan valitsemalla lehdistä tekstejä ja kuvia liittyen tämän hetken isyyteen ja tulevaisuuteen. Millainen isä haluaisit olla nyt ja tulevaisuudessa?

Olimme valmistautuneet vertaisryhmätapaamiseen kartongeilla, erilaisilla aikakauslehdillä, saksilla ja paperiliimoilla. Siirryimme perhetapaamishuoneen viereiseen luokahuoneeseen, jossa jokaiselle oli varattuna omat kartongit kuvakollaasien tekoa varten. Osa vanki-ististä oli valmistautunut kuvakollaasien tekoon edeltävän viikon aikana ottamalla omista tai osastojen lehdistä kuvia ja tekstejä. Askartelun lomassa keskustelimme tulevaisuudesta ja haaveista mitä sinne liittyy. Kuvakollaasit valmistuivat ja lehdistä löytyikin hyvin haaveita kuvaavia kuvia ja tekstejä, joilla he pystyivät tulevaisuuden toiveitaan kertomaan (kuva 2).



KUVA 2. Vanki-isien tekemät kuvakollaasit (Hyvönen 2014).

Tapaamisen lopuksi kävimme läpi kaikki kollaasit, ja vanki-isät kertoivat avoimesti ajatuksistaan sekä toiveistaan liittyen isyyteen ja tulevaisuuteen. Työt olivat kuvaavia ja niistä tuli ilmi, että perheen ja lasten merkitys on suuri ja ne auttavat jaksamaan vankilassa. Matkustelu oman lapsen kanssa oli monen vanki-isän haaveissa. Joku olikin jo puhelimitse suunnitellut lapsensa kanssa yhteistä matkaa tulevaisuuteen. Vankilassa ollessa on aikaa miettiä asioitaan ja monessa kollaasissa rakkaus nousi esille. Vanki-isät kertoivat saavansa rakkaudesta voimaa vanki arkeen.

5.4 Isä-lapsi-päivän suunnittelua

Kolmannen vertaisryhmätapaamisen aiheena oli isä-lapsi-päivän sisällön ideointi. Jo kahvittelun ja kuulumisten vaihtamisen yhteydessä vanki-isien puheissa oli omat lapset. Isä-lapsi-päivää ideoimme keskustelemalla ja kirjaamalla kaikki ehdotukset muistiin. Vanki-isien puolelta tuli ehdotus isä-lapsi-päivän tilaa koskien. Osa vanki-isistä esitti haluavansa järjestää isä-lapsi-päivä vankilan liikuntasalissa. Sosiaalityön erityisohjaaja kertoi juhlasalin olevan parempi, koska muuten lapset joutuisivat tulemaan vankilan tiloihin, joissa liikkuu muita vankeja. Lisäksi vankilan liikuntasali on paljon käytössä, ja toisten vankien liikuntavuoroja olisi joutunut perumaan isä-lapsi-päivän vuoksi. Näistä asioista keskusteltuamme päätimme yhteisesti, että isä-lapsi-päivä järjestettäisiin vankilan juhlasalissa. Kaikille vertaisryhmän jäsenille juhlasali oli tuttu paikka, joten tapahtuman ideointia oli helppo jatkaa. Isien toiveena oli, että päivä sisältäisi mahdollisimman paljon omaa aikaa lapsen kanssa ja vähemmän yhteisesti ohjattua toimintaa. Toiveita yhdessä lapsen kanssa puuhasteltavaksi olivat; sähly, pingis, jalkapallo, lautapelit, legot, pikkuautot, piirtäminen ja askartelu. Eräs vanki-isä toivoi rauhallista ja mukavaa ”olohuonemaista” keskustelupaikkaa juhlasalista. Vanki-isät esittivät yhtä ohjattua toimintaa.

Isä-lapsi-päivän aikana tapahtuvat ruokailut ja kahvittelut vanki-isät halusivat hoitaa kodinomaisesti omien lasten kanssa. Pöytäryhmien sijoittelu juhlasalissa suunniteltiin tämän toiveen pohjalta. Tapahtuman aikana tarjottavat ruoat lupasi valmistaa vankilan keittiö. Vankilan sosiaalityön erityisohjaaja vastasi toimeksiantajan ohjeista tapahtuman järjestämisestä vankilan tiloissa ja tapahtumavieraisten vastaanottamiseen liittyvistä asioista. Hän kertoi myös lasten saattajille järjestetystä ohjelmasta, ruokailusta ja mahdollisuudesta keskusteluun vankilan henkilökunnan kanssa tapahtuman aikana. Vankilan sosiaalityön erityisohjaaja muistutti myös isä-lapsi-päivään osallistuvien saattajien mahdollisuutta hakea tukea matkakuluihin, kotikunnan sosiaalityöstä mikäli heidän läheisensä ovat oikeutettu toimeentulotukeen. Vanki-isät esittivät erityistoiveen pukeutua henkilökohtaisiin vaatteisiin ja kenkiin tapahtuman ajaksi, vastoin yleistä käytäntöä perhetapaamisissa. Isien perusteluna omiin vaatteisiin pukeutumiselle oli, että tapaaminen olisi mahdollisimman normaali verrattuna lasten tapaamiseen yleensä. Vankilan erityisohjaajan tehtäväksi jäi selvittää pukeutumiseen liittyviä asioita vankilan esimiehiltä.

Pohdimme myös nuorimpien lasten reaktioita kohdata isä vieraassa ympäristössä. Yhden vanki-isän lapsi oli kokenut aiemmin pelkoa isän tapaamisesta vankilassa. Tästä syystä lapsen ja vanki-isän tapaamiset olivat vähentyneet. Toisen vanki-isän lapsi käy tapaamassa säännöllisin väliajoin isäänsä vankilassa. Vertaisryhmän yhdellä isällä ja hänen lapsellaan oli aiempaa kokemusta toisessa vankilassa järjestetystä isä-lapsi-päivästä. Vanki-isien erilaiset kokemukset vankilassa tapahtuvista perhetapaamisista avasi keskustelun siitä, miten valvontahenkilökunnan tulisi kohdata lapsi. Keskustelimme siitä, miten valvontahenkilökunta omalta osaltaan voisi ”madaltaa kynnystä” lapsen saapuessa vankilan tiloihin. Vanki-isä sai vertaisryhmän toiselta jäseneltä idean valmistaa vankilan puutöissä auton omalle lapselleen. Puuosaston työnjohtaja antoi vanki-isälle luvan puuauton valmistukseen. Vanki-isän ja koko vertaisryhmän mielestä puuauton valmistaminen omalle lapselle oli hieno asia. Vanki-isät alkoivat muistella oman lapsuuden leikkiautoja sekä antaa vinkkejä puuauton valmistamiseen.

5.5 Psykologin vierailu rohkaisijana

Neljännellä vertaisryhmätapaamiskerralla vieraanamme ryhmässä oli vankilan psykologi. Aloitimme kahvittelulla ja kuulumisten vaihdolla. Psykologi halusi tuoda esille isä-lapsi-päivään liittyen mahdollisesti mieltä askarruttavia asioita. Keskustelua syntyi vanki-isän, että lapsen näkökulmasta. Vanki-isät pohtivat lapsien mahdollista ujestelua, koska joillakin oli pitkä aika edellisestä tapaamisesta ja pelkästään vankilan ympäristö voi ujustuttaa lasta. Jotakin mietitytti miten aika kuluu isä-lapsi-päivänä. Onko aika sopiva, loppuuko aika kesken vai löytyykö tekemistä niin, että lapsi jaksaa olla?

Pohdittiin myös erilaisia suorituspaineita. Miten vastata lapsen esittämiin kysymyksiin esimerkiksi tuomioon liittyen tai mitä seuraamuksia tai vaikutuksia isä-lapsi-päivällä on lapseen? Tapahtuman lähestyminen oli nostattanut isille monenlaisia tuntemuksia, malttamattomuutta, jännitystä ja jopa lievää pelkoa. Psykologin antama ammatillinen tuki auttoi vanki-isiä lapsen kohtaamisen pohtimiseen ja rohkaisua siihen, että kaikki sujuu hyvin. Vankilassa olevan isän ja lapsen kohtaamiseen saattaa liittyä monenlaisia tuntemuksia, niin vanki-isin kuin lapsenkin näkökulmasta. Ne voivat aiheuttaa jännitystä ja ehkä jopa pelkoakin. Keskustelimme myös mahdollisista tunteista isä-lapsi-päivän jälkeen. Lopuksi psykologi piti rentouttavan mielikuvaharjoituksen isien omien voimavarojen aktivoimiseksi.

5.6 Valmistautuminen isä-lapsi-päivään

Viides ja samalla viimeinen vertaisryhmätapaaminen oli viikkoa ennen isä-lapsi-päivää. Tapaaminen aloitettiin jälleen kahvittelulla ja kuulumisten vaihtamisella. Lähestyvä isä-lapsi-päivä oli ollut vanki-isien ajatuksissa viime aikoina paljonkin. Kaikki isät odottivat lapsen tai lastensa tapaamista. Tällä tapaamiskerralla isien tehtävänä oli kirjoittaa kirje lapselle, jossa hän kutsuu lapsen isä-lapsi-päivään. Olimme hankkineet käytettäväksi erilaisia kirjepapereita ja -kuoria sekä monenlaisia tarroja. Kutsukirjeiden liitteeksi olimme laatineet kirjeen, jossa me opinnäytetyöntekijät kerroimme itses-

tämme (liite 4). Osa kirjeistä valmistui tapaamisen aikana, mutta eräs isä halusi viimeistellä kirjeensä loppuun sellissä. Vankilan sosiaalityön erityisohjaaja toimitti kirjeet vankilan lähtevään postiin.

Tapaamisen lopuksi kävimme läpi isä-lapsi-päivästä ohjelmaa ja siihen liittyvien välineiden ja materiaalien hankintaa. Ohjeistimme ryhmäläisiä tapahtumapäivän aamuun liittyvistä järjestelytehtävistä. Heidän tehtävänä oli kantaa tapahtumaan tarvittavat välineet ja materiaalit juhlasaliin. Vankilan sosiaalityön erityisohjaaja antoi käytännön ohjeita ryhmäläisille liittyen saattajien ja lasten vastaanottamiseen.

Päätimme vertaisryhmätapaamisen vankilan juhlasaliin tutustumiseen. Suunnittelimme pääpiirteittäin juhlasaliin tuotavien liikuntavälineiden, pöytä- ja sohvaryhmiä sijainnit. Listasimme kaikki tarvittavat välineet, jotta isä-lapsi-päivänä ne olisivat käytettävissä. Kannustimme vanki-isiä tulevaan isä-lapsi-päivään, jota vertaisryhmäläiset jäivät odottamaan. Vanki-isien puheissa oli monenlaisia ajatuksia tulevasta päivästä, yksi vanki-isä kertoi jännittävänsä lapsen tapaamista, toinen kertoi olevansa innoissaan. Keskustelimme vielä yhteisestä tavoitteesta tehdä Sukevan vankilan ensimmäisestä isä-lapsi-päivästä onnistunut päivä kaikille, erityisesti vanki-isille ja heidän lapsilleen.

5.7 Isä-lapsi-päivän toteuttaminen

Isä-lapsi-päivän aamuna vankilan johtaja myönsi luvan vanki-isien pukeutua henkilökohtaisiin vaatteisiin isä-lapsi-päivän ajaksi. Vankilan sääntöjen mukaan valvomattomiin tapaamisiin pukeudutaan normaalisti vankivaatteisiin, jotka vanki vaihtaa ennen tapaamista valvontahenkilökunnan valvonnassa. Tapaamisessa olleet vankivaatteet vanki vaihtaa tapaamisen jälkeen ennen vankiosastolle siirtymistä. Vaatteiden vaihtamisella ennen ja jälkeen valvomatonta tapaamista ehkäistään vankilassa kiellettyjen aineiden tai asioiden tuomista. Myönteinen lupa pukeutua henkilökohtaisiin vaatteisiin oli positiivisesti merkittävä vanki-isille. Vaatteiden ja pukeutumisen tarkastuksen hoiti valvontahenkilökunta ennen isä-lapsi-päivää.

Isä-lapsi-päivän valmistelut jatkuivat vanki-isien hakemisella osastoilta. Selvisi, että tapahtumaan osallistuisi kaksi isää ja kaksi lasta. Vertaisryhmän jäsenistä kaksi oli estynyt osallistumaan tapahtumaan. Toinen sääntörikkomuksen ja toisen perheen autorikon vuoksi lapsen eivät päässeet paikalle. Olimme pettyneitä vanki-isien puolesta, koska isä-lapsi-päivä jäi toteutumatta heidän osaltaan. Juhlasalin lattiasta osa on tatamia, joten se mahdollisti myös liikuntaa. Vanki-isät olivat motivoituneita laittamaan paikkoja kuntoon juhlasalissa ja jännitystä näytti olevan ilmassa. Juhlasaliin kokosimme pöydistä lautapeli- ja askartelupisteet, joissa pystyi myös piirtämään. Sohvista teimme seurustelunurkkauksen rauhallista juttelutuokiota varten (kuva 3), ja lattialla oli legoja, kauko-ohjattavia autoja sekä pikkuautoja (kuva 4). Juhlasaliin oli tuotu liikuntasalista vanki-isien toimesta sählymaalit, mailat ja pallot. Lisäksi tarjolla oli pingispöytä, erilaisia palloja ja renkaanheittoa (kuva 5).



KUVA 3. Seurustelunurkkaus ja askartelupöytä (Hyvönen 2014)



KUVA 4. Leikkinurkkaus (Hyvönen 2014)



KUVA 5. Pelialue (Hyvönen 2014)

Isät siirtyivät odottamaan osastoilleen tapahtuman alkua ja me opinnäytetyöntekijät ja päivässä mukana olleet sosiaalityön erityisohjaajat viimeistelimme juhlasalia laittellen ruokailupöydät niin, että jokainen sai syödä oman lapsensa kanssa rauhassa. Lapset saapuivat vankilaan aikuisten saattamina, isät olivat vastaanottamassa lapsia yhdessä kahden sosiaalityön erityisohjaajan ja meidän opinnäytetyöntekijöiden kanssa vastaanottotilassa. Esittäydyimme lapsille ja heidän saattajilleen. Vanki-isät toivottivat pikaisesti saattajille tervehdykset. Saattajille oli järjestetty isä-lapsi-päivän ajaksi vankilan toimesta ruokailu ja omaa ohjelmaa vankilan sosiaalityön erityisohjaajien järjestämänä vankilan alu-

eella vierasmajalla. Lasten saattajat saivat keskustella henkilökunnan kanssa, mikä oli koettu tärkeänä henkilökunnan sekä saattajien taholta.

Tapahtuma alkoi yhteisellä ruokailulla oman lapsen kanssa. Molemmat vanki-isät söivät omassa rauhallisessa pöydässä oman lapsensa kanssa. Ruokailtuaan kiireettömästi vanki-isät ja lapset siirtyivät itsenäisesti toimintapisteisiin omien mieltymysten mukaisesti. Liikunnalliset pelit olivat käytetyimmät ajanvietteet tapahtuman aikana; isät ja lapset pelasivat ahkerasti. Tapahtuman nuorempi lapsi oli ahkera legoilla rakentaja, ja myös kauko-ohjattava auto kiinnosti sekä lasta että isää. Nuorempi lapsi sai lahjaksi vanki-isältään puutyöpajalla valmistaman auton (kuva 6).



KUVA 1. Vanki-isän valmistama auto (Hyvönen 2014)

Vanki-isät toivoivat ideointipalaverissa, että toiminnot olisivat mahdollisimman vapaamuotoisia. Tätä halusimme kunnioittaa, sillä yksi tärkeimmistä tavoitteista oli vankien osallisuus tapahtuman suunnittelussa. Ohjasimme pienen kilpailuhenkisen renkaidenheiton, isä-lapsi-joukkueet vastaan tapahtuman ohjaajat. Kilpailua heitettiin kaks kierrosta. Tapahtuman loppupuolella isät ja lapset nauttivat kahvia, täytekakkua ja karkkia, jotka tulivat vankilan keittiöltä. Tapahtuman päätteeksi isät saattelivat lapsensa vastaanottotilaan, josta me opinnäytetyön ohjaajat ja sosiaalityön erityisohjaaja saattelimme lapset portille saattajilleen. Isä-lapsi-päivä päättyi tapahtumaan tuotujen välineiden ja -materiaalien järjestelyyn. Lopuksi annoimme isille positiivista palautetta kuluneesta ja onnistuneesta päivästä. Pyysimme ryhmäläisiä vastaamaan jakamaamme kirjalliseen palautelomakkeeseen heille järjestettyyn palautekeskusteluun mennessä.

6 VERTAISRYHMÄTOIMINNAN JA ISÄ-LAPSI-PÄIVÄN ARVIOINTIA

Toiminnallisessa opinnäytetyössä aineiston keräämiseen käytettäessä laadullista tutkimusta, ei ole tarpeellista analysoida kerättyä aineistoa yhtä tarkasti kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä. Analysointi voidaan toteuttaa käyttämällä tyypittelyä, teemoittelua tai molempia. Analysointi on hyvä tehdä jos selvitystä halutaan käyttää tutkimustietona valintojen perusteluun. Laadullisessa tutkimusmenetelmässä aineistoa kerätään lomake- tai teemahaastattelulla, jotka kerätään puhelimitse, sähköpostitse, postitse tai paikalla. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 57–58.)

Keräsimme palautetta havainnointimenetelmin ja lomakkeella vertaisryhmätapaamisilla vangeilta. Sosiaalityön erityisohjaajilta saimme suullista palautetta. Käytännössä havainnointi tarkoitti, että muistiin kirjasimme muistiin asioita ja sanomisia. Mielestämme palautteen anto koko toiminnan ajan oli luontevaa ja positiivista, koska vangit antoivat palautetta oma-aloitteisesti jokaisella ryhmäkerralla. Myös saamastamme suullisesta palautteesta vertaisryhmätapaamisissa olleilta erityisohjaajilta tuli ilmi, että vertaisryhmille oli tarvetta. Saimme palautetta jokaisten vertaisryhmätapaamisten aikana. Lisäksi keräsimme palautetta vanki-isiltä laatimallamme palautelomakkeella jonka (liite 5), vanki-isät täyttivät nimettöminä isä-lapsi-päivän jälkeen. Laadullisella tutkimusmenetelmällä halusimme selvittää vanki-isien kokemuksia vertaisryhmästä, isä-lapsi-päivästä ja vankilan perhetyön tarpeellisuudesta. Saimme kirjallisen palautteen kaikilta mukana olleilta vangeilta, myös niiltä, jotka eivät päässeet osallistumaan isä-lapsi-päivään. Seuraavissa kappaleissa on suoria lainauksia palautelomakkeilta.

6.1 Kokemus vertaisryhmästä

Vanki-isien kyselylomakkeilla antama nimetön palaute oli pääosin positiivista. Kaikki vanki-isät olivat kokeneet päässeensä vaikuttamaan isä-lapsi-päivän suunnitteluun ja toteutukseen, mikä oli tavoitteemme. Kaikilla vanki-isillä oli osallisuuden kokemuksen tunne. Vangit olivat kokeneet, että heidän ehdotukset on otettu huomioon isä-lapsi-päivää suunniteltaessa ja pyritty toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan. Odotukset vertaisryhmästä olivat lapsien tapaamisessa, ja joku mietti ovatko muut vanki-isät yhtä innoissaan vertaisryhmästä ja isä-lapsi-päivästä. Kaikkien mielestä odotukset myös toteutuivat.

Saada tukea isyyteen vankina ja tavata lapsia.

Pääsin vaikuttamaan hyvin sisällöstä.

Ehdotukseni otettiin huomioon mitä haluan tapahtumassa olevan.

Hyväksi oli koettu myös vertaisryhmätapaamisissa tutustuminen muihin samassa elämäntilanteissa oleviin henkilöihin. Sosiaalisten suhteiden luomisen katsottiin oleva myös tärkeää muulle vankilassa olo ajalle. Koettiin, että vankilassa on helpompi olla tekemisissä niiden ihmisten kanssa, jotka ovat ennestään jotenkin tuttuja. Yksi vastannut koki, etteivät pienryhmätapaamiset ennen isä-lapsi-

päivää olleet tarpeellisia, koska lapsen tapaamista rupesi odottamaan liikaa ja aika kävi pitkäksi. Palautelomakkeiden perusteella olimme onnistuneet luomaan vapautuneen ja luottamuksellisen ilmapiirin vertaisryhmätapaamisiin ja isä-lapsi-päivään. Isä-lapsi-päivä oli kaikkien vanki-isien mukaan onnistunut kokonaisuus. Hyvänä koettiin vertaisryhmän ilmapiiri ja ryhmän sekä henkilökunnan antama tuki liittyen isyyteen ja vankeudesta selviämiseen. Koettiin, että asiat saatiin päätettyä hyvässä hengessä vankilan ja vankien välillä. Lopputulos sai kiitosta. Yhden vanki-isän mielestä vertaisryhmään olisi voinut osallistua useampi vanki.

Koen, pienryhmä on saanut hyvin suunnitella ja toteuttaa isä-lapsi-päivää ja samalla tutustunut muihin ryhmässä oleviin henkilöihin.

Kiitos Katja ja Anne + muu väki. Kerrankin onnistunutta yhteistyötä vankien ja vankilan välillä. Hieno ja positiivinen kokemus!

Suuri kiitos onnistuneesta päivästä.

6.2 Isä-lapsi-päivän tarpeellisuus vankilan perhetyössä

Vertaisryhmä ja isä-lapsi-päivä koettiin tärkeäksi osaksi vankilan perhetyötä, jotta suhdetta lapseen voi pitää yllä. Palautelomakkeista kävi myös ilmi toivomus siitä, ettei tapahtuma olisi viimeistä kertaa. Isä-lapsi-päivänä vangit kertoivat olevansa tyytyväisiä lapsen tapaamiseen; kahden vietetty aika oman lapsen kanssa koettiin onnistuneena ja tarpeellisenä perhesuhteiden ylläpitämiseksi. Neljän tunnin tapaaminen oli kulunut nopeasti, eivätkä mietteet tekemisen loppumisesta toteutuneet.

Isä-lapsi-päivän jälkeen viimeiseen vertaisryhmätapaamiseen osallistui vain yksi isä-lapsi-päivässä mukana ollut vanki. Muut ryhmässä olleet vangit olivat estyneitä tulemaan. Saimme häneltä suullista palautetta. Hän koki lapsen edun olevan motivaationa tämänkaltaisissa toiminnoissa. Hyvänä nähtiin myös toiminnan edistävän vankeusajan rangaistusajansuunnitelmaa (RANSU). Ryhmätapaamisia oli ollut määrältään sopivasti. Vanki-isä kertoi isä-lapsi-päivän olleen onnistunut. Hän kertoi hetkeksi unohtaneen tuomion, eikä vartijoiden avainten kilinää kuulunut isä-lapsi-päivän aikana. Positiiviseksi asioiksi nousi esille myös valvontahenkilökunnan myönteinen suhtautuminen isä-lapsi-päivään.

Ihan niin kuin lomalla.

Ei vartijan avainten kilinää.

6.3 Toimeksiantajan palaute

Keräsimme suullista palautetta vertaisryhmätapaamiseen osallistuneelta toimeksiantajan edustajalta jokaisen vertaisryhmätapaamisen jälkeen. Saamamme palautteen mukaan olimme onnistuneet luomaan vertaisryhmätapaamisiin luontevan ja vapautuneen ilmapiirin. Palautteen perusteella ammatillisuus näkyi vertaisryhmän vanki-isien kunnioittavana kohtamisena. Asiakkaiden ohjaaminen oli ollut varmaa ja vakaata. Työskentelystämme näkyi suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus, jotka ovat sosiaalialan ydintä.

Isä-lapsi-päivän jälkeen antoi tapahtumaan osallistuneet vankilan sosiaalityön erityisohjaaja ja opinto-ohjaaja suullisen palautteen. Heidän mukaansa isä-lapsi-päivä oli onnistunut suunnitelman mukaan. Isä-lapsi-päivän olimme toteuttaneet vanki-isien toiveiden pohjalta. Palautteen perusteella isä-lapsi-päivän sisältö oli suunniteltu sopivaksi käytettävissä olevaan aikaan nähden. Sukevan vankilan apulaisjohtaja oli tyytyväinen isä-lapsi-päivän järjestelyihin. Palautteen mukaan vertaisryhmä ja isä-lapsi-päivä on toteutettavissa tulevaisuudessakin opinnäytetyömme mukaisesti.

6.4 Opinnäytetyömme eettisyys ja luotettavuus

Tutkijan tulee noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä tutkimuksen uskottavuuden mahdollistamiseksi. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu, että tutkija noudattaa rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä sekä tulosten tallentamisessa että esittämisessä ja niiden arvioinnissa. Tutkijan tulee soveltaa työssään eettisesti kestäviä tutkimusmenetelmiä ja toteuttaa tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta, sekä ottaa huomioon asianmukaisella tavalla muiden tutkijoiden saavutukset omassa tutkimuksessaan ja tulosten julkaisemisessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132–133.) Opinnäytetyön tekijöinä sitouduimme suunnittelemaan, toteuttamaan ja raportoimaan opinnäytetyön prosessin yksityiskohtaisesti ja tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti.

Henkilökohtaiset ja sosiaalialaa koskevat arvot ja periaatteet ohjasivat työskentelyämme. Käytimme saamiamme tietoja luottamuksellisesti, olimme vaitiolovelvollisia näkemistämme ja kuulemistamme asioista. Tutkimuksessamme emme käyttäneet asiakkaiden nimiä, eikä muutakaan sellaista tietoa, joista heidät olisi tunnistettavissa. Säilytimme kerättyä tutkimusaineistoa huolellisesti, ja hävitimme kaiken kerätyn aineiston asianmukaisesti. Kerroimme asiakkaille mitä ja mihin tietoja käytetään, heillä on mahdollisuus lukea opinnäytetyön raportti.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Vanki-isän isyyttä tukevalle perhetyölle on tarvetta. Suunnittelimme ja toteutimme Sukevan vankilan tarpeisiin vastaavan isä-lapsi-päivän, jonka ideointiin ja suunnitteluun vanki-isät osallistuivat vertaisryhmätapaamisissa. Kesällä 2014 toteutunut isä-lapsi-päivä oli ensimmäinen Sukevan vankilassa järjestetty yhteinen tapahtuma vanki-isälle ja hänen lapselle. Uutta vankilan perhetyölle oli vankien osallisuus isä-lapsi-päivän ideointiin ja suunnitteluun.

Vertaisryhmässä vanki-isät keskustelivat isyydestä luontevasti, ja osa koki saaneensa keskusteluista tukea omaan isyyteensä vankeuden aikana. Vertaisryhmän antaman tuen vanki-isät kokivat tärkeänä ja tarpeellisenä. Vertaisryhmä toimi hyvin myös vanki-isien tutustumisessa toisiin isä-lapsi-päivään osallistuviin vankeihin. Vangin osallisuutta tuki mahdollisuus vaikuttaa vankilassa järjestettävän isä-lapsi-päivään ideointiin ja suunnitteluun. Vanki-isien osallistuminen isä-lapsi-päivän sisällön ideointiin heti alkuvaiheessa auttoi mahdollisimman kiinnostavien toimintojen valitsemiseen tapahtumaan. Vanki-isiltä saamamme palautteen perusteella onnistuimme toteuttamaan heidän esittämiään toimintoja isä-lapsi-päivässä.

Vertaisryhmäläisten palautteiden perusteella käy ilmi, että asetetut tavoitteet täyttyivät. Kaikki vanki-isät olivat kokeneet päässeensä vaikuttamaan isä-lapsi-päivän suunnitteluun ja toteutukseen. Osallisuuden kokemus on tullut kaikille, koska vangit ovat kokeneet, että heidän ehdotuksensa on otettu huomioon isä-lapsi-päivää suunniteltaessa. Vanki-isät näkivät myös isä-lapsi-päivän tärkeänä perhetyönmenetelmänä lapsen suhteen ylläpitämiseksi ja vahvistamiseksi.

Tärkeäksi johtopäätökseksi opinnäytetyössämme nousee osallisuuden ja vaikuttamisen toteutuminen. Tutustuessamme useisiin aiheeseen liittyviin opinnäytetöihin isä-lapsi suhteen ylläpitämiseksi havaitsimme, ettei osallisuutta tai vaikuttamista ollut otettu huomioon toteutuksessa. Aiheet vertaisryhmätapaamisiin ja pidettyihin isä-lapsi-päivään olivat valmiiksi suunniteltuja järjestäjän toimesta. Vanki-isät eivät olleet päässeet vaikuttamaan, mitä aiheita halusivat vertaisryhmässä käsiteltävän tai mitä vangit halusivat lastensa kanssa isä-lapsi-päivässä tehdä. Mielestämme asioihin vaikuttamisen mahdollisuuden antaminen vangille ei ole mahdotonta toteuttaa vankilassa.

Opinnäytetyössämme käsiteltyä isyyden tukemisesta on tehty opinnäytetöitä. Tuoreimpina mainittakoon Elviira Onnelan opinnäytetyö vuodelta 2012 *"Isyyden tukeminen vankilassa toiminnallisina menetelmin – Isä- lapsi- päivästä Käyrän vankilan jokavuotinen tapahtuma."*, Anna Kivilahden vuodelta 2014 ja *"Isä-lapsi-päivän järjestäminen satakunnan vankilan Huittisten osastolla"*. Molemmat opinnäytetyöt olivat toiminnallisia ja myös niistä saatujen tulosten perusteella isä-lapsi-päivä on toimiva menetelmä vankilan perhetyöhön isyyden tukemiseksi. Vankien palautteiden perusteella isä-lapsi-päivä on saanut paljon kiitosta ja tämänkaltaista toimintaa on toivottu lisää. Nämä palautteet ovat yhteneväiset opinnäytetyöhömmme kanssa. Yhteneväistä Onnelan (2012) opinnäytetyön kanssa on vertaisryhmä ennen isä-lapsi-päivää, kun taas Kivilahti (2014) ei vertaisryhmää toteuttanut, vaan pelkän isä-lapsi-päivän. Yhteneväistä näissä opinnäytetöissä verrattuna omaamme oli isyyden tuke-

mine sekä kiireetön ja mukava päivän lapsen kanssa. Erilaista oli valmiiksi suunniteltu isä-lapsi-päivä, jonka suunnitteluun eivät vanki-isät osallistuneet. Vanki-isät eivät myöskään olleet valmistelussa päivää esimerkiksi tavaroiden järjestelyillä. Molemmissa opinnäytetöissä oli isä-lapsi-päivä aikataulutettu, toisin kuin meidän työssä, jossa olimme ainoastaan suunnitelleet aloittavamme ruokailulla. (Kivilahti 2014; Onnela 2012.)

8 POHDINTA

Opinnäytetyön ideapaperista syksyllä 2013 alkaneen prosessin vaiheisiin on kuulunut monia asioita. Monenlaisia taitoja on tarvittu ja olemme saaneet niihin harjaannusta lisää. Rikosseuraamuslaitokselle on alkuvaiheessa tarvittu erilaisia selvitys- ja lupa-asioihin liittyvää työtä. Lupa-an saada suunnitella ja toteuttaa opinnäytetyö vankilassa vaikutti monen organisaatioon kuuluvan henkilön mielipide, ja olemmekin oppineet perustelemaan opinnäytetyön tarpeellisuuden. Lisäksi olemme oppineet suunnittelemaan ja työstämään huomioiden monia salassapitoon ja turvallisuuteen liittyviä asioita. Yhteistyötä olemme tehneet Sukevan vankilan johtajan ja apulaisjohtajan, turvallisuuspäällikön, psykologin sekä koulutus-, kuntoutus- ja sosiaalityön erityisohjaajien kanssa. Vankilassa järjestettyyn isä-lapsi-päivään osallistuivat omalla työllään myös vankilan valvonnasta vastaavat vartijat sekä keittiön henkilökunta.

Sosionomin työtehtävissä vaaditaan paljon samoja taitoja, joita olemme käyttäneet opinnäytetyön eri vaiheissa. Olemme osoittaneet opinnäytetyöllämme, että osaamme suunnitella ja toteuttaa tavoitteellista asiakastyötä niin itsenäisesti kuin osana moniammatillista työryhmää. Toiminnallisen opinnäytetyön aikana olemme oppineet ottamaan vastuuta monista eri asioista. Vertaisryhmätapaamisten ja isä-lapsi-päivän toteutimme sovitusti, sekä kirjoitimme raportin tasapuolisesti. Oman työn reflektointi on ollut välttämätöntä opinnäytetyötä tehdessämme. Olemme kysyneet muuttamaan toimintaa tarvittaessa; esimerkiksi isä-lapsi-päivän tapahtuma-aikaa muutimme vanki-isien pyynnöstä. Samalla toteutui asiakaslähtöisyys, joka on sosiaalialan ydintä. Paineen ja keskeneräisyyden sietämiseen olemme saaneet harjoitusta suunnitellessamme ja toteuttaessamme opinnäytetyönä vertaisryhmää, jonka aikana varsinaisen tapahtuman sisältö suunniteltiin. Mielestämme sosionomin on kyettävä sietämään asioiden keskeneräisyyttä. Tietty suunnitelmallisuus on hyvä olla olemassa ja on kuitenkin pystyttävä toimimaan muuttuvissa tilanteissa. Sosiaalialalla asiakastilanteet ovat toisinaan hyvin haastavia. Vaikka tilanteet saattavat muuttua lyhyessä ajassa, on niihin pystyttävä vastaamaan työtä ohjaavien lakien ja sääntöjen puitteissa.

Keväällä 2014 myönteisen tutkimuslupapäätöksen jälkeen alkoi toiminnallisen opinnäytetyömme aktiivisin vaihe, eli opinnäytetyön työsuunnitelman kirjoittaminen sekä varsinaisen toiminnan suunnittelu. Suunnittelimme ja toteutimme vertaisryhmätoimintaa esittelevän julisteen vankilan ilmoitustaululle. Malli julisteesta on lisättyä liitteisiin (liite 2). Lisäksi valmistimme vapaaehtoisesti vertaisryhmätoimintaan osallistuville lomakkeen (liite 3), jossa vanki antaa luvan käyttää toimintaan liittyvää materiaalia opinnäytetyöhön. Samalla lomakkeella vanki myös sitoutui osallistumaan opinnäytetyönä suunniteltavaan ja toteutettavaan vertaisryhmään ja isä-lapsi-päivään.

Vertaisryhmätapaamisissa saimme kokemusta ohjaajana toimimisesta, mikä on tarpeen työskennellessä ihmisten parissa. Ohjauskertojen aikana huomasimme, kuinka tärkeää on osata kuunnella asiakasta. Asiakkaan ja työntekijän dialogiseen keskusteluun tarvitaan molempia ominaisuuksia työntekijältä. Omat asenteet ja arvomaailma eivät häirinneet työskentelyä vankien kanssa, vaan

päinvastoin osasimme monissa eri kahvipöytäkeskusteluissa perustella toimintamme tarpeellisuutta ja tärkeyttä. Pian valmistuvina sosionomeina hyödyimme siitä, että meillä on monipuolista kokemusta erilaisten asiakasryhmien kanssa toimimisesta.

Vangeilta ja henkilökunnalta saamamme palautteen mukaan olimme onnistuneet määrittelemään vertaisryhmätapaamisiin ja isä-lapsi-päivään käytettävät tuntimäärät sopiviksi. Olemme samaa mieltä palautteen antajien kanssa siitä, että vertaisryhmätapaamisiin sekä isä-lapsi-päivään varattu aika oli sopiva suhteessa toimintaan. Aikaa oli riittävästi keskustelulle ja toiminnalle, mutta ei myöskään liikaa, joka on tärkeää kiinnostavuuden kannalta. Kaikki vertaisryhmätapaamiset alkoivat kotoisesti vankilan keittiön tarjoamalla pullakahvilla. Tähän yhteyteen olimme suunnitelleet kuulumisten vaihtamisen, joka osoittautui käytännössä tärkeäksi ja tarpeelliseksi. Samalla saimme kuulla, jos edellisen vertaisryhmätapaamisen jälkeen joku asia oli jäänyt pohdituttamaan. Pohdimme ja keskustelimme yhteisesti lisää tarvittaessa. Sekä saamamme palautteen että omasta mielestämme onnistuimme luomaan vertaisryhmätapaamisiin sekä isä-lapsi-päivään vuorovaikutuksessa tapaamisiin osallistuneiden kanssa luontevan ilmapiirin. Havainnoimme, että kaikki vertaisryhmäläiset osallistui-
vat keskusteluihin. Mielestämme vertaisryhmällä oli hyvä yhteishenki, joka ilmeni osallistumisaktiivisuutena tapaamisiin ja siellä käytyihin keskusteluihin.

Aikaa ajateltuna taaksepäin se on edennyt toisinaan liiankin nopeasti opinnäytetyön valmistumisen kannalta. Monien asioiden yhdistäminen yhtäaikaaisesti on asettanut haasteita opinnäytetyömme raportin kirjoittamiseen. Hyvistä asioiden organisointitaidoista on ollut hyötyä; perhe ja opiskelu yhdistettynä työhön ja harrastuksiin ovat melkoinen yhtälö. Välillä on tuntunut, että vuorokauden tunnit eivät riitä kaikkeen. Tästä syystä on välillä otettu lomaa ja etäisyyttä opinnäytetyöhön. Parasta opinnäytetyönprosessin vaiheista on ehdottomasti ollut toiminnallinen osuus Sukevan vankilassa. Oli kiinnostavaa ja innostavaa suunnitella ja toteuttaa toiminnallista opinnäytetyötä. Toimeksiantajan ja meidän näkemyksemme isä-lapsi-päivän tärkeydestä perhetyön edelleen kehittämisessä olivat yhteneväiset. Oman lisäarvon isä-lapsi-päivään antoi meidän opinnäytetyöntekijöiden idea mahdollistaa vanki-isien osallistuminen tapahtuman sisällön suunnitteluun.

Opinnäytetyön sijoittuminen suljettuun vankilaan merkitsi useiden asioiden huomioimista toiminnan suunnittelussa sekä omassa toiminnassa. Turvallisuus oli keskeinen asia, joka tuli huomioida erityisen tarkkaan, kuitenkin provosoimatta tilanteita. Monet opinnäytetyömme ideasta kuulleet pitivät vangen motivointia ryhmätoimintoihin haastavana tehtävänä, mutta kokemuksemme mukaan vertaisryhmään hakeutuneet vanki-isät olivat motivoituneet vertaisryhmätyöskentelyyn ja ennen kaikkea tapaamaan omaa lastaan. Nyt jos olisimme järjestämässä vastaavanlaista toimintaa, käyttäisimme enemmän aikaa tapahtuman markkinointiin vangeille. Yhteisen infotilaisuuden järjestäminen vangeille ja henkilökunnalle lisäisi varmasti vertaisryhmätoiminnan kiinnostavuutta. Sähköposti, vankilan sisäinen posti ja paperiset julisteet ilmoitustaululla eivät vastaa tehokkuudeltaan infotilaisuuden antamaa tietoa.

Toiminnallinen opinnäytetyömme on hyvä esimerkki siitä, kuinka tärkeää on kehittää vankilan kuntouttavaa toimintaa. Kuten opinnäytetyömme teorialiedolla on perusteltu, on vankilan perhetyöllä

merkitystä niin yksilön, yhteisön, kuin yhteiskunnankin näkökulmasta. Järjestämällämme toiminnalla oli vanki-isiltä saamamme palautteen perusteella positiivista vaikutusta heidän isä-lapsi-suhteelle. Oli hienoa kuulla, että isä-lapsi-päivä oli edesauttanut positiivisesti toisen isä-lapsi-päivään osallistuneen lapsen ja vanki-isän perhetapaamisiin vankilassa. Vanki-isän mukaan lapsi oli rohkaistunut tulemaan tulevaisuudessa perhetapaamisiin vankilaan. Isä-lapsi-suhteen vahvistamisella tuetaan lasta sosiaalisilta ongelmilta, ja vanki-isän valmiuksia rikoksettomaan elämään.

Mielestämme paras osoitus onnistuneesta opinnäytetyöstämme on, että uusi isä-lapsi-päivä järjestetään toukokuussa 2015 Sukevan vankilalla. Uusi isä-lapsi-päivä on suunniteltu pääsääntöisesti kuin opinnäytetyömme. Uuteen isä-lapsi-päivään osallistuvat vanki-isät ovat suunnitelleet isä-lapsi-päivän sisällön, kuten opinnäytetyössämme. Opinnäytetyöllämme osoitimme sen, että vertaisryhmätoiminta ja isä-lapsi-päivä on suunniteltavissa ja toteutettavissa vankilan henkilökunnan ja vanki-isien välisellä yhteistyöllä.

Vankilan perhetyö aiheena on hyvin mielenkiintoinen ja sille löytyy monia tärkeitä jatkotutkimusmahdollisuuksia. Opinnäytetyönä olisi mahdollista tutkia uusien lapsi- ja perhetyön linjausten toteutumista Sukevan vankilassa tai yleisesti Suomen vankiloissa. Toinen tärkeä jatkotutkimusaihe olisi tutkia perheiden kokemuksia vankilan perhetyöstä ja sen merkityksellisyydestä.

9 LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

Ensi- ja turvakotien liitto ry:n www-sivut. [viitattu 10.4.2014]. Saatavissa: <https://ensijaturvakotienliitto-fi.directo.fi/tyomuodot/miesten-auttaminen/isakortit/tervetuloa-isaksi/>

Hairston, C. 1998. *The Forgotten Parent: Understanding the Forces that Influence Incarcerated Fathers' Relationships with Their Children* [verkkoartikkeli]. Child Welfare 9/1998 [viitattu 21.4.2015]. Saatavissa: <http://web.a.ebscohost.com/ehost/detail/detail?sid=17402633-988a-4dc4-8a49-894c0e6e1edf%40sessionmgr4005&vid=0&hid=4212&bdata=Jmxhbm9Zmkmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#db=afh&AN=24229480>

Hinttala, A. 2012. *"Ettei tartte katua kun lapsi on aikuinen"* – Vanhemmuusryhmä Sukevan vankilassa. Iisalmi: Savonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Hinttala, A. 2015. Vanhemmuusryhmästä [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Anne Lappalainen. Lähetetty 25.3.2015 [viitattu 25.3.2015].

Huttunen, J. 2001. *Isänä olemisen uudet suunnat*. Juva: PS-kustannus.

Jantunen, E. 2010. *Vertaistuki masentuneiden osallisuuden vahvistajana*. Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikkonen, P. (toim.) *Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla*. Helsinki: Tammi, 85–98.

Järvelä, M. 2011. *Yhteisö ja integraatio*. Teoksessa Lavikkala, R. & Linderborg, H. (toim.) *Rikosseuraamustyön kehittämisen kysymyksiä*. Vantaa: Rikosseuraamusalan koulutuskeskus, 234–242.

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. *Perheen parhaaksi – Perhetyön arkea*. Porvoo: Bookwell Oy.

Jämsä, K. & Manninen, E. 2000. *Osaamisen tuotteistaminen sosiaali- ja terveysalalla*. Helsinki: Tammi.

Kemppainen, S. Perhetapaamiset Sukevalla [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Anne Lappalainen. Lähetetty 24.3.2015 [viitattu 24.3.2015].

Kivilahti, A. 2012. *Isä-lapsi-päivän järjestäminen satakunnan vankilan Huittisten osastolla* [verkkojulkaisu]. Satakunnan ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma Opinnäytetyö [viitattu 5.5.2015]. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/83708/kivilahti_anna.pdf?sequence=1

Kurki, L. Kurki-Suutarinen M. & Taruvuori K. 2010. *Muurien sisällä. Sosiokulttuurinen innostaminen vankilassa*. Tampere: Juvenes Print.

Kurki, L. 2000. *Sosiokulttuurinen innostaminen: muutoksen pedagogiikka*. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kurki, L. 2011. *Toivo sosiaalisessa*. Ruuskanen, P., Savolainen, K. & Suonio, M. (toim.) *Sosiokulttuurinen innostaminen yhteistyönä*. Kuopio: UNIpress, 39–68.

Kristillinen alkoholi- ja narkomaanityö ry. *Vankilatyö* [verkkojulkaisu]. Kan ry [viitattu 15.4.2015]. Saatavissa: http://www.kan.fi/visio_2/vankilatyo

Kyngäs, M. 2000. *Vankeus miehen elämän kulussa. Tutkimus nuorena rikosentekijänä tuomittujen miesten lapsuudesta, vankeusajasta ja vankeuden jälkeisestä elämästä*. Rovaniemi: Lapin Yliopistopaino. Väitöskirja.

Lastensuojelulaki. L13.4.2007/417. Finlex. Lainsäädäntö [viitattu 22.4.2015]. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

- Litmanen, I. 2011. *Miten vankilassa voi hoitaa parisuhdetta ja vanhemmuutta?* [verkkojulkaisu]. Portti vapauteen [viitattu 15.4.2014]. Saatavissa: http://www.porttivapauteen.fi/tietoa/tietopankki/2478/miten_vankilassa_voi_hoitaa_parisuhdetta_ja_vanhemmuutta
- Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. *Ammattina sosionomi*. Helsinki: WSOY.
- Oikeusministeriö 2015. *Ajankohtaista* [verkkojulkaisu]. Oikeusministeriö [viitattu 4.5.2015]. Saatavissa: <http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteet/2015/04/vankeuslakiinlukuisiatasmennyksiatoukokuunalusta.html>
- Onnela, E. 2012. *Isyyden tukeminen vankilassa toiminnallisien menetelmin – Isä- lapsi- päivästä Käyrän vankilan jokavuotinen tapahtuma* [verkkojulkaisu]. Turun ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö [viitattu 5.5.2015]. Saatavissa: http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/50072/Onnela_Elviira_.pdf?sequence=3
- Portti vapauteen s.a. *Poistumisluvat* [verkkojulkaisu]. KRITS [viitattu 15.4.2015]. Saatavissa: http://www.porttivapauteen.fi/laheiset/paiva_kerrallaan/rangaistukseen_tuomittu/7._poistumisluvat
- Portti vapauteen s.a. *Sukevan vankila* [verkkojulkaisu]. KRITS [viitattu 15.4.2015]. Saatavissa: http://www.porttivapauteen.fi/laheiset/tapaajan_opas/sukevan_vankila
- Raninen, J. 2013. *Isänä vankilassa. Vanhemmuus vankilassa ja sen vaikutus lapseen*. Tampere: Mediapinta.
- Raninen, J. 2015. Rikosseuraamuslaitoksen blogin kirjoittaja. Sukeva 9.4.2015. Suullinen tiedonanto.
- Rasmus, J. 2011. *Loogisen viitekehyksen lähestymistapa* [verkkojulkaisu]. Kehys ry. [viitattu 15.12.2014]. Saatavissa: http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/22213_NorthSouthSouth_2011_LFA_koulutus.pdf
- Rikosseuraamuslaitos 2014a. *Aluekeskukset* [verkkojulkaisu]. RISE [viitattu 20.4.2015]. Saatavissa: <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjayhteystiedot/aluekeskukset.html>
- Rikosseuraamuslaitos 2014b. *Sukevan vankila* [verkkojulkaisu]. RISE [viitattu 25.3.2015]. Saatavissa: <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjayhteystiedot/vankilat/sukevanvankila.html>
- Rikosseuraamuslaitoksen www-sivu 2013. [viitattu 4.5.2015]. Saatavissa: <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos.html>
- Rikosseuraamuslaitos 2013a. *Lapsi- ja perhetyön linjaukset* [verkkojulkaisu]. RISE [viitattu 20.4.2015]. Saatavissa: http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-muut/6G5krDHMF/Lapsi-ja_perhetyon_periaatteet_.pdf
- Rikosseuraamuslaitos 2013b. *Toiminnot* [verkkojulkaisu]. RISE [viitattu 20.4.2015]. Saatavissa: <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/toiminnot.html>
- Rossi, E. 2015. Erityisohjaaja. Iisalmi 16.3.2015. Puhelinkeskustelu.
- Sassi, T. 2012. *Ehjä perhe. Opas vankiperheiden vertaisryhmätoiminnan ohjaajille* [verkkojulkaisu]. Kriminaalihuollon tukisäätiö [viitattu 23.3.2015]. Saatavissa: http://www.porttivapauteen.fi/filebank/552-ehja_perhe_lowres.pdf
- Sassi, T. & Huhtamo, P. 2006. *"Kun perhe lusi". Opas vapaudessa rikostaustaisten henkilöiden ja heidän perheidensä kanssa toimiville* [verkkojulkaisu]. Kriminaalihuollon tukisäätiö, oppaita 1/2006 [viitattu 15.4.2015]. Saatavissa: http://www.porttivapauteen.fi/filebank/577-Kun_perhe_lusii.pdf
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

THL 2014. *Ehkäisevä päihdetyö* [verkojulkaisu]. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos [viitattu 14.2.2014]. Saatavissa: http://www.thl.fi/fi_FI/web/neuvoa-antavat-fi/vertaistuki

Vankeuslaki. L 23.9.2005/767. Finlex. Lainsäädäntö [viitattu 21.4.2015]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050767>

Vilen, M., Tapio, N., Janhunen, T., Nissinen, L. & Seppänen, S. 2010. *Ammattina perhetyö*. (toim.) *Kohtaamisia lapsiperheissä – menetelmiä perhetyöhön*. Helsinki: Nord Print Ab.

Vilka, H. & Airaksinen T. 2003. *Toiminnallinen opinnäytetyö*. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.



RISE RIKOSSEURAAMUSLAITOS

Päätös

6.5.2014

24/332/2014

Anne Lappalainen

Katja Hyvönen

Hakemuksenne 6.5.2014

Tutkimuslupahakemus

Olette hakeneet Rikosseuraamuslaitokselta tutkimuslupaa Savonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä varten. Opinnäytteen ohjaajana toimii lehtori Tuula Niskanen.

Tutkimuksen aihe

Isä -lapsi – päivä vankilan perhetyön uutena menetelmänä.

Tutkimuksen toteutus

Isä -lapsi – päivän toteuttaminen Sukevan vankilassa. Haastattelut ja pienryhmätapaamiset, joissa ryhmien koko on viidestä seitsemään vanki-isää, isä-lapsi – päivässä heidän lapsi tai lapsensa. Tapaamisia on kuusi, joista yksi on isä-lapsi – päivä. Pienryhmätapaamiset ovat viikon välein, ja niihin osallistuu aina yksi vankilan erityisohjaaja. Lapsen edun toteutuminen ja lasten osallistuminen tapahtumaan varmistetaan myös toiselta huoltajalta ja lastensuojelusta. Toiminnan on tarkoitus tapahtua keväällä ja kesällä 2014. Vangeilta kerätään kirjallinen palaute.

Lupahakemus

Haette lupaa tutkimuksen suorittamiseen.

Päätös

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö myöntää teille tutkimusluvan hakemuksenne mukaisesti. Tutkimuksen toteutus tulee tapahtua vankilan johtajan suostumuksella.

Vankien ja lasten osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista. Vangeilta ja huoltajilta tulee pyytää yksilöity kirjallinen suostumus osallistumisesta tutkimukseen.

Tutkimuksen tulokset on esitettävä niin, etteivät yksittäiset henkilöt ole tunnistettavissa. Tutkimusaineisto on säilytettävä siten, ettei se joudu ulkopuolis-

Osoite
Lintulahdenkuja 4
00530 HELSINKI

Puhelin
029 56 88500

Telekopio
029 56 88446

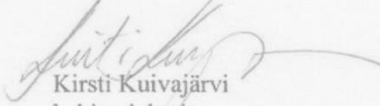
Sähköpostiosoite
kirjaamo.rise@om.fi

2(2)

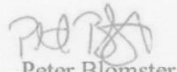
ten käsiin. Tutkimusaineisto on tarkoitettu vain tutkimukselliseen käyttöön ja se on hävitettävä yksilötietojen osalta tutkimuksen valmistuttua.

Tutkimuksen valmistuttua siitä tulee lähettää kopio Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköön, Sukevan vankilaan sekä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen Kriminologiselle kirjastolle (Vernissakatu 2A, 01301 VANTAA). Opinnäytteestä tulee myös lähettää sähköpostitse tiivistelmä Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköön (peter.blomster@om.fi). Rikosseuraamuslaitos pidättää oikeuden julkaista tiivistelmän internet-sivuillaan.

Tähän päätökseen voi hakea muutosta Helsingin hallinto-oikeudesta. Valitusosoitus liitteenä.



Kirsti Kuivajärvi
kehitysjohtaja



Peter Blomster
tutkija

Tiedoksi

Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen johtaja Mika Antikainen
Sukevan vankilan johtaja Pekka Kepanen
Sukevan vankilan apulaisjohtaja Markku Salminen
Sukevan vankilan erityisohjaaja Soili Kemppainen
Sukevan vankilan opinto-ohjaaja Heikki Heikkinen
Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen kirjastonhoitaja



HEI ISÄ

SUKEVALLA ALKAA ISIEN VERTAISRYHMÄ, JOSSA SUUNNITELLAAN YHDESSÄ ISÄ-LAPSI-PÄIVÄ. RYHMÄ KOKOONTUU 6 KERTAA ALKUKESÄSTÄ 2014. ISÄ-LAPSI PÄIVÄNÄ LASTEN SAATTAJILLE JÄRJESTETTÄÄN TOIMINTAA.

ILMOITTAUTUMISET ASIOINTILOMAKKEELLA

30.4.2014 MENNESSÄ SOILI KEMPPAISELLE TAI

HEIKKI HEIKKISELLE

JÄRJESTÄJÄNÄ SOSIAALIALAN OPISKELIJAT

SUOSTUMUS / SITOUMUS

Annan suostumukseni käyttää isyyttä koskevassa vertaisryhmässä käsiteltäviä tietoja Katja Hyvösen ja Anne Lappalaisen tekemään opinnäytetyöhön. Henkilöllisyyteni ei tule ilmi opinnäytetyössä. Opinnäytetyöstä häivytetään tunnistettavat tiedot (nimi, ikä, kotipaikkakunta, muut ilmeiset tuntomerkit).

Pienryhmätapaamisten sekä Isä-lapsi-päivän jälkeen tapahtuva kirjaaminen toteutetaan niin, ettei minun ja lapseni/lasteni nimeä, kotipaikkaa eikä muita tuntomerkkejä mainita. Suostun siihen, että opinnäytetyö on julkisesti luettavissa.

Sitoudun pitämään salassa vertaisryhmässä esiin tulleet muiden henkilökohtaiset asiat.

Katja Hyvönen ja Anne Lappalainen sitoutuvat noudattamaan salassapito ja vaitiolovelvollisuutta.

Sukevalla 23.05.2014

Katja Hyvönen

Anne Lappalainen

Suostumuksen / sitoumuksen antaja

Hei,

Olemme kaksi sosionomi opiskelijaa Katja 32 v. ja Anne 39 v. Opiskelemme Savonia ammattikorkeakoulussa ja teemme opinnäytetyömme Sukevan vankilalle. Opinnäytetyömme toteutamme suunnittelemalla yhdessä isien kanssa isä-lapsi-päivän. Isä-lapsi -päivä on keskiviikkona 25.6.2014 klo 11–15, jonka aloitamme yhteisellä ruokailulla lasten ja isien kanssa. Isä-Lapsi-päivänä myös lasten saattajille on järjestetty toimintaa sekä ruokailu vankilan alueella.

Kiitos yhteistyöstä.

Katja Hyvönen ja Anne Lappalainen

PALAUTEKYSELY PIENRYHMÄTAPAAMISISTA JA ISÄ–LAPSI-PÄIVÄSTÄ

MILLAISIA ODOTUKSIA SINULLA OLI VERTAISRYHMÄSTÄ JA ISÄ–LAPSI-PÄIVÄSTÄ?

TOTEUTUIVATKO NE? _____

OLETKO PÄÄSSYT VAIKUTTAMAAN ISÄ–LAPSI-PÄIVÄN SISÄLTÖÖN?

MTEN? _____

KOETKO, ETTÄ PIENRYHMÄTAPAAMISET ENNEN ISÄ–LAPSI-PÄIVÄÄ OVAT OLLEET TARPEELLISIA?

JOS KOIT TARPEELLISIKSI, NIIN MIKSI?

MILLAISIA ON OLLUT VERTAISRYHMÄN ANTAMA TUKI?

ONKO VERTAISRYHMÄ JA ISÄ--LAPSI-PÄIVÄ VANKILAN PERHETYÖN MENETELMÄNÄ TARPEELLINEN?

OLEMMEKO ONNISTUNEET LUOMAAN VAPAUTUNEEN JA LUOTTAMUKSELLISEN ILMAPIIRIN PIENRYHMÄTAPAA-
MISIIN SEKÄ ISÄ—LAPSI-PÄIVÄÄN?

MIKÄ TÄSSÄ TOIMINNASSA OLI ONNISTUNUTTA JA MISSÄ ON KEHITETTÄVÄÄ?

MUUTA (VAPAA SANA)?

YHTEISTYÖSTÄ KIITTÄEN

KATJA HYVÖNEN JA ANNE LAPPALAINEN